Roman
Sv.
(Br)

FRIERI OCH GIFTERMÅL, HATFULLHET, HÄMND OCH SLAGSMÅL

HUMORISTISKA SKILDRINGAR FRÅN LANDSBYGDEN

AF

THURE SÄLLBERG

MED 22 ILLUSTRATIONER

BEIJERS BOKFÖRLAGSAKTIEBOLAG, STOCKHOLM

Pris 25 öre.

Kungl. biblioteket
0 0000 000055292

FRIERI OCH GIFTERMÅL, HATFULLHET, HÄMND OCH SLAGSMÅL

HUMORISTISKA SKILDRINGAR FRÅN LANDSBYGDEN

AF

THURE SÄLLBERG

MED 22 ILLUSTRATIONER

STOCKHOLM
BEIJERS BOKFÖRLAGSAKTIEBOLAG

Stockholm 1911. Tryckt hos Beijers Bokförlagsaktiebolag.

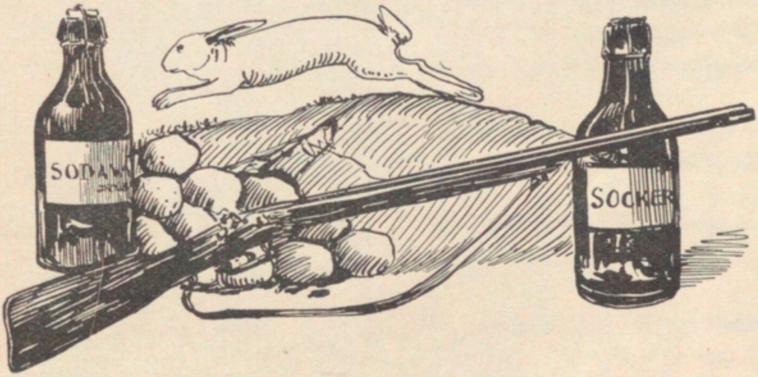
SOCKER

På jakt.

Inne i städerna kunna ni inte tänka er, hvilket vådligt rabaskande det blir, när jakttiden går in.

Långt i förväg börja vi räkna dagarne alldeles på samma sätt som barnen räkna dem före jul.

— Nu ä' dä' da'n före da'n, före da'n före skjutareda'n! grina de gamla Nimrodarne, och flickorna äro inte flitigare med sina julklappsarbeten i december, än vi med att ladda patroner från den 12 till den 16 augusti.

Ty jakten är ett kungligt nöje, och vill man vara något till karl, får man då inte försumma att ge sig ut och traska med bössan åtminstone den första lofliga dagen.

För den skull kommo jag och patronerna Petersson och Bengtsson öfverens om att göra ett reelt jaktparti tillsammans en måndagsmorgon.

Vi äro just inga viga karlar eller så värst öfverdrifna sportsmän någon af oss, ty vår sammanlagda vikt går väl upp till så där omkring 300 kg. Men gent emot Petersson och Bengtsson är då jag som en sädesärla eller en liljestängel, och då kan man allt tänka sig, huru de se ut.

Bengtsson är blåbandist och nästan litet religiös, ty han har en sparbankssyssla i ögonmärke här neråt, och Gu' vet, om han inte i tysthet går och jobbar ett grand efter riksdagsmannaskap. Någon vidare treflig sällskapsman är han därför inte, men hans förekomst ger alltid en ärevördig prägel åt ett sådant här jaktparti.

Petersson är däremot en glad garçon, men syndig till och med i så måtto, att han gärna drifver skoj med »broder» Bengtsson.

När vi nu gjorde upp fälttågsplanen, lade den senare sitt hufvud på sned och sade:

— Nå't »starkt» får ni inte ta' med i mitt sällskap, men mat så möcke' ni vill, och jag ska' hjälpa till att bära'n.

— Det varder sagdt! lät Petersson.

Klockan tu på morgonen möttes vi hos Petersson, som stod på sin förstugubro med en skock sockerdricksbuteljer vid sina fötter.

— Gu' mor'n, gubbar! hälsade han. Kan du stoppa nå'ra af de här läskedrycksflaskorna i dina fickor, Bengtsson?

— Ja' hjärtans gärna. Dä' va' då snällt, att du inte tatt annat med dej! mente Bengtsson och körde ner en flaska i hvar af sina stora rock- och byxfickor.

Så laggade vi af med eldvapnen på axlar och väskorna fulla af rika håfvor.

— Var lugn du — hviskade Petersson i mitt öra — var lugn, det är »monium» i flaskorna, fast jag girat korkarna med tråd och satt etiketter på dem för att lura Bengtsson.

Just som vi kommo in på jaktmarken och skulle ihop med att släppa hundarne i en backsluttning, halkade emellertid »broder» Bengtsson i den våta ljungen och dråsade baklänges, så att det sang i marken och skottet brann af.

En Guds lycka var det, att hvarken jag eller Petersson stodo i skottlinjen i den stunden, ty då hade hundingen tagit oss. Men Bengtssons ena hund stod där, och just som skottet skrall, började han att tjuta som om han fastnat i en gärdesgård.

— Dog han? stönade den fallne brodern.

— Nä', men svanslös blef han för tid och evighet! svarade Petersson.

Den underrättelsen tröstade synbarligen Bengtsson, och vi reste honom upp.

Då vardt det emellertid uppenbart att han i fallet krossat den »sockerdricksflaska» som hvilat i hans revolverficka. Vätskan rann ner åt hans pantalonger och den dyre brodern luktade som ett drankkar. Men han hade snufva, så han kände det inte, som lycka var.

— Ni ska' få se, att jag skurit mej fördärfvad också af glaset! jämrade han.

Och när vi tittade noga efter, så strömmade det verkligen både brännvin och blod af den gudsmannen, hvadan vårt jaktnöje började på ett särdeles olycksdigert sätt.

Men i detsamma fingo hundarne upp och det bar af nedåt Snufvebohållet.

Broder Bengtsson blef så lifvad af skallet, att han förgat sina blessyrer och masade efter sin svanslöse hund det värsta han förmådde för att söka upp sig ett bra pass. Och jag följde honom för att se efter, att hvarken han eller hund förblödde.

Rätt hvad det var, fick jag syn på något brunaktigt, som rullade fram mellan stubbarna, och innan jag visste ordet af, sköt Bengtsson af sin andra pipa.

Den gången bommade han inte, ty som skottet gick skönjde jag med mycken tillfredsställelse, att ett brunt årslamm gjorde ett luftsprång och en kullerbytta.

— Als todt! vrålade broder Bengtsson och skrefvade i väg så fort han kunde med bössa i näfven, matsäck på rygg och buteljer i fickorna.

Men bra snopen blef han allt, när han kom fram till stubben, där det oskyldiga lammet låg stelt och dödt, ty jag såg, hur han ref sig i hufvudet och fräste och spottade, och vinden förde till mig en svår ed, som tydligen gått öfver hans läppar.

— Ä' dä' en gammal eller en ung? flåsade Petersson, hvilken i detsamma rultade fram till honom.

— Nej, — det är en olyckshändelse; ja' fick inte mina rätta glasögon med mig! suckade den olycklige jägarn och drog upp en »sockerdricksbutelj» ur en bakficka.

— Ja' får lof svalka mej lite! lät han och började lossa korken.

— Man kan då inte påstå, att det är mycket kolsyra i'et, för det fräser inte ett dugg! brummade Bengtsson, när han fått ur korken.

— Nä, inte så värst! Allting försämras! inföll Pett'son.

Men brodern drack bastant.

— Dä' va' vådligt, hva' det har en besk och skarp smak. Såge ja' inte apotekarens etikett, skulle ja' trott att det är brännvin. Men värmer och svalkar gör det.

— Ja, det blir en konstig smak på'et, när en gått och ristat det i fickan. Det ska' egentligen ligga på is! sa' Pett'son och plirade med ögonen.

— Ja, visst dä'! medgaf Bengtsson, som tycktes bli både tröstad och vederkvickt af »drickat».

— Ja' får betala lammakräket, men det må gå, för det var i alla fall ett vackert skott och hållet var långt! stoltserade han.

Rätt hvad det var började hans hund ånyo gläfsa, och vi i väg öfver stock och sten. Ingen kan tänka sig hur lätt Bengtsson lopp, se'n han fick sockerdrickat i sig.

Han vardt till och med så barbarisk, att han försökte skutta öfver en gärdesgård. Men det var då i alla fall för mycket begärdt af hans korpus. Ty han fick honom inte många tum från marken, utan rände i stället framsidan så hårdt mot störarna, att han sprängde de båda buteljerna, som lågo i pantalongerna på'n.

»Dreckat» rann och samlade sig i långstöflarne, medan han plockade glasbitarne ur fickorna.

— Tvy sjutton! utlät sig Bengtsson, rätt så allvarlig och gudelig han än vill vara. Men hvarken jag eller Petersson ansågo oss behöriga att varna honom för svordom.

Efter som han emellertid hade en trosförvant och »broder» i Snufvebo, så sa' Bengtsson, att han ville gå dit fram och låna sig en stöfvelknekt och torka sig ett grand, innan han för sin del fortsatte jakten.

Och det gjorde han. Vi andra satte oss ett stycke utanför, ty vi ville inte gå in, utan sa', att vi skulle reda till och duka upp frukosten under tiden.

Det dröjde en god stund innan Bengtsson kom åter, men då var han så arg, att jag aldrig sett en så ursinnig karl.

— Kan ni tänka er ett så'nt pack! skrek han.

— Nä', hur då? Johannes därborta ä' ju din sekreterare i blåbandsföreningen?

— Ja visst! Och nu sa' den uslingen och hela hans hus, att ja' luktade brännvin från topp till tå, att hvarenda tråd jag har på mej flöt och doftade af rena brännvinet.

— Det var då det oförskämdaste ja' hört i all min tid! utbrast Pett'son.

— Ja, är dä' inte dä'! Men nu tar jag afsked, ty har en inte rättighet att ta' mä' sej en flaska sockerdricka på en strapserande jakt, så må den dåli'e vara ordförande i deras förening och inte jag! Har du mer dricka, bror Pett'son?

— Ja, gu'bevars! inföll den spefågeln och räckte honom en flaska.

Och där slöts vår jakt.

Bytet blef inte stort: ett lamm och en hundsvans.

Jo, det var sant, Bengtsson stöp också. Peterssons sockerdricka knäckte honom; och nu svär han på, att han aldrig i lifvet ska' jaga vidare.

Ett pojkstreck.

— Gu' tröste den syndare, som går och ställer sig illa ut med ungdomen i socknarne. Ty jag påstår då bestämdt, att jag tusen gånger hellre vill vara osams med både präst och länsman än med pojkarne i orten, lät Kalle på utkiken en söndag, då vi gingo från Herrans hus.

— Ja! Och för min del så vete då sjutsingen, om jag inte till och med hellre toge emot en skopa ovett i en tidning, fastän det kanske är det vådligaste som finns, än att jag ville bli hundfilad af ungdomen på landsvägen en söndagsafton! inföll nämndemannen.

Vi hade kommit in på det kapitlet och börjat på med det pratet på grund af en hop spektakel och elände, som träffat kyrkovärden på sista tiden, och hvilket liksom börjat draga uppmärksamheten åt socknen.

Ungdom är ungdom, antingen hon växer upp på stadsgatorna eller ute i illmarkerna. Ha' de en ledig stund, så vilja pojkarne gå till flickorna, och flickorna promenera så, att de stöta emot pojkskockarne i solagången om kvällarne. Så var det i vår ungdom och så blir det så länge världen håller, gissar jag,

Och när pojkar och flickor stöta ihop ute på en landsväg under en kvällskvist, kan ingen begära, att de ska' hålla sig som kyrkfolk eller vända sig som om de vore på ett diskussionsmöte, där blott en i sänder har ordet. Utan man måste nog medge, att det är naturligast för dem och trefligast också, om de ta' hvarann' om lifvet och hoppa och hojta och tjoa och tralla ett grand. Och inte kan man säga så särdeles mycket om dem, i fall det också skulle hända, att några gossar, hvilka händelsevis anfäktas af böjelse för samma tös, ta' ett grabbatag med hvarandra och drabba ihop en smula. Om blott armar och

ben och skallar hålla, så gör det i det hela just ingenting. Och något skall väl ungdomen ha rätt att rasa.

* * *

Men kyrkovärden har ett så besattandes allvarligt sinne och så vådligt ömtåliga öronhinnor, att han blir rakt ifrån vettet, så snart han får höra ett pojkavrål eller ett fruntimmersgnällande i nattena.

Är han då så nära, att det vetter till för honom, rusar han alltid till de ungas samlingsplats och uppenbarar sig för dem såsom en riktig Nathan, botpredikande och trätande och hotande med det vådligaste, som kyrkolag och kyrkoråd i förening med länsman kunde åstadkomma här i riket.

Och därför är det då nästan gifvet, att om ungdomen eljest går jämförelsevis tyst och stadig fram annorstädes förbi gårdarne, då de vanka till och från sina små nöjen, så knäcka de alltid till med det värsta hojtande, som friska bondpojksstrupar kunna åstadkomma, när de komma midt för kyrkovärdens hem.

Fördenskull har han också tidt och tätt ställt till stämmor mot ungdomens nattvandringar samt till och med tubbat pastorn att drabba uppå dem med sina predikningar flerfaldiga gånger.

Men det där båtar kyrkovärden inte af. Läte han ungdomen vara i fred, finge han själf ro, i stället för att nu jämt och samt vara utsatt för ledheter och spektakel.

Ty en uppretad ungdom är illfundig, hämndgirig och djädrig.

* * *

Ett bösshåll från häradsvägen i östra kanten af socknen bor Mårten-Bökare, en ilsk och konstig kristen, i en stuga.

En jul blef käringen hans sjuk och Mårten var så säker på, att hon skulle dö, att han lät göra och hämta likkistan.

Käringen kom sig dock den gången och se'n stod kistan därute i skjulet.

Men så, serradö, kolade hon ändå af följande år en afton midt i fastan, och Mårten och Stina i Hult kistlade henne da'n därpå.

Nästa natt blef kyrkovärden utaf med två rara fläskskinkor,

som han hade ute i sitt rökhus, och han vardt så besatt däröfver, att han höll på att rifva ner bå' himmel och jord. Och så underligt var inte det; ty han hade lofvat pastorn den ena för hans dråpliga predikningar mot ungdomen i socknen. Kyrkovärden trodde, förstås, att skinkorna voro stulna och det trodde hela grannhället också. Men egentligen voro de bara gömda af några illpojkar, hvilka ville stollas med kyrkovärden.

Så på onsdagsaftonen, innan ryktet att Mårtens käring slutat, hade hunnit komma ut, lockade pojkarne en rännarekäring att inbilla kyrkovärden, det Mårten anammat hans skinkor, samt att han fördolt dem i likkistan, för att få ha dem i fred och vara säker.

— Sicken tjufstryk! Men om han hade dem in i helseket, så ska' ja' ha' dem igen! röt kyrkovärden och satte för märren samt tog två andra gubbar med sig och for till Mårtens, när det blifvit skumt om kvällen.

De kommo dit, men sågo ingen Mårten till, ty han hade af pojkarne blifvit underrättad om tillställningen och höll sig undan. Men kistan funno de i skjulet.

— Vi bryta opp henne och ta' skinkorna bums! sa' kyrkvärden.

— Nej, det tar tid, och kommer Mårten, så skjuter han på oss, den vildingen. Utan vi knäcka hela kistan och ge oss i väg mä' samma! menade den ene gubben.

— Ja, kanske dä'! Och så öppna vi henne i vittnens närvaro där hemma, tyckte den andre.

— Det blir likast! Vi ta' då med oss nämndeman, när vi fara där förbi, inföll kyrkovärden.

Och så buro de ut kistan och satte henne i vagnen och sig själfva ofvanpå samt körde det värsta de förmådde, ty de fruktade, att Mårten möjligen låge på lur och ville skjuta efter dem.

Men det gick lyckligt och bra för dem, ja, till och med så lyckosamt, att de ute på Snufvebo skog mötte både nämndeman och länsman, hvilka kommo från en syn i grannsocknen.

Och när de bägge matadorerna fingo spörja hvarom fråga var, vände de gärna om för att vara vittnen till Mårtens illdåd och kyrkovärdsmorans identifierande af sina skinkor.

* *
*

— Slå opp slagbore't, Kajsa! komderade kyrkovärden, när han kom i dörren, stolt som en kung och liksom prestafverande med smällpiskan framför kistan, som bars efter honom in i rummet.

Länsman och nämndemannen kommo efteråt, liksom om de varit närmast sörjande.

Men Kajsa blef så förfärad, när hon fick syn på detta kostliga följe, att hon inte kom sig för att röra en lem, utan bara stod midt på golfvet och slog sig på knäna och våjade sig och suckade, så att kyrkovärden fick lof att själf slå upp bordet, på hvilket kistan sedan sattes.

Se'n tog kyrkovärden fram en handyxa och sa' i det han redde sig till att slå af locket:

— Stig nu fram, Kajsa, och säj, om du inte känner igen dina skinkor, som Mårten, den bofven, trodde sej ha' gömt så säkert.

Och kyrkovärden myste och började bösta af locket.

Länsman och nämndemannen och de andra karlarne ställde sig rundt omkring kistan och sträckte på halsarne.

— Dä' va hundingen hvad han bökat ihop det bastant! stönade kyrkovärden, som hade ett vådligt jobb, innan han fick upp spikarne.

Men ett så'nt tjut där blef i stugan, när locket slutligen kom bort och de närvarande fingo syn på Mårtens käring i stället för fläskskinkorna, det kan inte omtalas.

Flera stycken rusade på dörren af förfäran, och kyrkovärden tappade yxan på nämndemannens fot samt tillfogade denne ett svårt sår i vristen.

Själfve länsmannen blef perplex och ref sig i hufvudet.

— Det här var då ett sakramenskadt spektakel! Kör genast tebaks mä' käringen! lät han.

— Köra tebaks nu i natt! Nä' inte för tusen daler! suckade kyrkovärden. Och de andre mente också på, att de inte ville uträtta den saken till och med för en tunna guld.

— Yschianamej, inte vill ja' ha' liket på går'n i natt! Hva' ska' dä' bli af oss? snyftade kyrkovärdsmoran och gråt och bölade.

Ja, där vardt ett fasaväckande lif. Fruntimren tjöto, länsman svor, nämndemannen läste böner och bättrade sitt lefverne.

— Yxan, som slank i min fot, har varit i närheten af lik.

Jag ä' blo'förgeftad och dör nok! Dä' ä' din skuld, kyrkevärd! jämrade han och ville partout ha fatt i en psalmbok.

Där var egentligen ingen, som var lugn i stugan mer än Mårtens käring, som låg där på bordet.

Men midt under detta elände kom också Mårten själf inrusandes och ökade ännu mera den rådande fasan.

— Jag anhåller, att länsman häktar körkvärden för inbrott och liktjufnad! skrek han och såg vild ut, ty pojkarne hade instruerat honom med bå' ord och brännvin.

Och länsmannen visste inte själf hur han skulle begå saken.

— Och ja' yrkar ansvar å kyrkovärden för våld mä' lifsfarligt vapen och blo'förgeftning! inföll nämndeman, som började krya till sig, när han fick höra att lagen var på väg att spela in i äfventyret.

Länsman höll på att bli toseter och det började snurra rundt i skallen på'n.

Men till sist kom han sig dock så pass för, att han kunde ställa till med en kompromiss. Och hur de krånglade och vändes med det, blef saken i godo bilagd på det sätt, att kyrkovärden fick förbinda sig att bekosta begrafning åt Mårten, en stor och reel begrafning för tretti personer, hvarjämte han fick lämna en oxhud åt nämndemannen i ersättning för stöfveln samt »för sveda, värk och blo'förgeftning».

* * *

Nå, all denna kostnaden, den kunde då kyrkovärden stå ut med, men skammen, go' vänner, skammen att ha' varit en gäck och röfvat bort en dö' käring, den får han allt dras med i sin lifstid. Så man får nog hålla med Kalle på Utkiken i hans åsikt:

— Gu' tröste den, som ställer sig illa med ungdomen.

Två bofstreck.

Ungdomen är sig inte lik öfverallt. På sina ställen är han gudfruktig, sedig och anständig både i ord och åthäfvor; i andra socknar åter är han yr och toseter samt full af illstreck och stollastycken. Och om jag ska' säga såsom sanningen är, ty med sanning står man sig längst, så är vår sockens ungdom inte just mycket att hurra för, hvad stadighet och anständighet beträffar.

Det är minsann inte roligt att behöfva sitta och tala om deras bravater och syndalif, men det vore heller inte rätt att tiga med dem eller söka öfverskyla eländet, ty då kan det lätt hända, att folk kommer och vill låta påskina, att man håller med dem och blundar för lasten.

Fördenskull nödgas jag verkligen tala om hvilket spektakel de gjorde med Karl Månsson, riksdagsmannen i vårt grannhärad.

Riksdagsman Månsson ha' hvarken de eller vi ondt eller godt af, för han hör, gualof, inte oss i detta häradet till, och vi ha' inte valt honom. Men ungdomen hade i alla fall fått ett horn i sidan till karlen, emedan de trodde, att han styrt om ett åtal, som de fingo på sig för det de varit inne i hans härad och slagits en efterhöst.

Och det var väl i alla fall inte mer än rätt, att de fingo plikta och skämmas, när de burit sig illa åt. Men de djädrans pojkarne ville hämnas, och så diktade de en visa om honom på inte mindre än tjugosju verser, som inte just voro så granna. Hvarenda byting sjöng sedan visan öfver allt, och vi få nog ondt af det, ty grannhäradsfolket har lofvat att hålla oss varma för det vi inte låta deras riksdagsman vara i fred.

— Dä' kostar fläsk att antasta en så'n, mena de. Och det är nog troligt, att de ha' lag och rätt på sin sida.

Det skulle säkert roa er att höra trallen. Det är dock så

mycket anstötligt i honom, att jag änna skäms. Men ett par af de tjugosju verserna kan jag väl i Guds namn låta höra, då visan i alla fall är så vidt ute förut. Melodien är rätt rörande och sången börjar, så sant jag är en prima syndare, på detta viset:

»I Januari måne omkring den trettonde
Blir riksdagsmannen nyter och börjar på att le;
Ty då så får han dra'
Te' Stockholms stora sta'
Och säga åt ministrarna: ta' pengar, bara ta'».

* * *

Så får han dricka toddy, så näsa blifver blå.
Och på teatern får han mä glada töser gå.
I bakis sen så bra
Hörs farbro' gäspa »ja!»
Till allt hvad herregökarne i kammarn vilja ha'.

* * *

Han sliter ej opp truten med tal mer än han tål;
Han säger bara »ja!» eller »nähä!» eller »skål!»
Han mår liksom en kung,
Han blifver trind och tung,
Och si, kalaset tages ej ur hans egen pung.
Sjung trallalalalej, sjung trallalalalej,
Tjo hej för farbro' Månsson, i evighet tjo hej!»

— —

Ä'ke det ena sakramenskade pojkar till att vara oförskämda? Det är nästan en evinnerlig skam att bara vara far åt dem, när de äro så fulla af rödglödgade synder, att de kunna dikta och sjunga på det förskräckliga viset om en af landsens fäder. Det var minsann inte underligt, att grannhäradsborna blefvo besatta och gåfvo oss smörj, när vi kommo dit upp på marknad efteråt.

* * *

Så har jag vidare ett annat inte stort bättre experiment af dem att omtala.

Vi hade några söndagar å rad profvande orgelnister här i socknen, hvilket var trefligt nog, fast det frestat orgelverket utaf kattsingen.

Om den ene »profoljenisten» hade det sports, att han skulle vara så vådligt granner att se uppå, att vi aldrig skådat maken, och detta rykte förskräckte pojkarne, så att de inte visste sin eviga råd. Ty de befarade naturligtvis, att de inte skulle få ha sina flickor i fred, om han komme att få platsen. Och det kunde de kanske inte ha' så orätt uti.

Nå, han kom på lördagen och gick, som vanligt är, upp i kyrkan och stämde verket och gjorde det perfekt till dagen därpå.

Men hur pojkarne nu vändes med det, antingen efteråt på kvällen eller när stöten på söndagsmorgonen öppnat dörren för att otteringa, så hade några af dem kommit in på läktarn och till orgelverket, på hvilket de med någon slags fin, lång och hufvudlös spik böstat ner två eller tre trampor i pedalen, di kallar'n, eller det där verket, som orgelnisten sparkar uti, när det skall låta starkt och fylligt.

Så kom söndagen, och kyrkan blef, förstås, proppande full innan samringningen. Den vackre satt på sin höga pall samt såg fin och vådligt prudentlig ut, och flickorna vände sig om och sträckte halsarne och tittade och myste och blurade och snörpte med mun och rodnade såsom de bruka göra, när de tänka lägga ut giller för en stackars oskyldig karl. Och vacker var orgelnisten, det är inte tu' tal om det, rödlätter och ljuslagd och trindvuren som en liten apostel.

Så kom pastorn ut i altaret och skulle döpa ett barn, gubevars. Och det gick ackurat sin gilla gång, ända till dess han fått fatt i det lilla pyret och skulle gifva det namn. Då blefvo vi förstås alla nyfikna och skulle höra efter hvad Sven i Mogården — för det var hans barnunge — skulle kristna flickan till.

Just vid det momanget tänkte orgelnisten, att han skulle gifva den gamle tramparn en liten väckare, ifall han gått undan, och så ringde han något föga på honom.

Orgeltramparn stod naturligtvis utanför sitt bås i tornförstugan och snusade med pojkarne, och när dessa fingo höra pinglandet, blefvo de tvärt tjänstvilliga och sa' med en mun:

— Kors för tusingen, nu vill han ha' väder! Vi ska' hjälpa er ett grand!

Gubben hann inte hålla dem tillbaka och säga att de skulle vänta tills det ringde därnäst, förrän pojkarne vräkte sig på tramporna och knyckte ner dem i ett tempo.

Många spektakel och stollaforor har jag varit med om i min dag, men knappast något besattare än detta.

Det var just, som sagdt, i samma vefva som pastorn fått fatt i Svens tös för att gifva henne namn, då orgelnisten ringde, och precis som pastorn doppade ner näfven i dopfunten, började orgelverket illhoa som om domen kommit.

Det var en grof dunderbas och en något finare, men de stämde inte med hvarandra, utan det lät sämre och inte bättre än ett sprucket bälgaspel eller dylikt.

Pastorn blef verkligen så förskrämd och altererad, att det var på ett hår när han tappat den lilla flickan, och han skulle bestämdt gjort det, om inte stöten, som stod bredvid och höll handduken, slängt denna och skyndat fram till hjälp och stöd.

Så började barnet gallskrika, och pastorn att vifat och hota med handen uppåt läktaren.

Men det halp inte.

Pojkarne trampade på, så att de höllo på att spränga bälgarne, och bölet fortfor allt rysligare, fastän orgelnisten, på hvilken hvartenda hårstrå rest sig af förfäran och blygsel, sprattlade och sparkade i pedalen såsom ett vilddjur.

Vi visste inte hvad vi skulle tro, och det var inte underligt, att ett par eller tre gummor dånade af, ty hemskt och vådligt lät det. Faddrarne var ock stor synd åt, ty de visste inte antingen de skulle stå kvar därframme eller springa sin väg.

Men rätt hvad det var, läto pojkarna bli att trampa och då blef det tyst förstås, så att döpandet kunde gå för sig till slut.

Bå' orgelnisten och vi sansade oss då ett grand, och han sprang in i verket för att titta efter felet. Men då han ingenting såg till, trodde han väl, att det var nå't tillfälligt fel, som orsakats af kölden och som gifvit med sig till sist. Alltså ville han i behörig tid draga till med ett preludium. Men innan han fick fingrarna till tapplorna klämde de sabla basarne i på samma sätt

som förut och bröto ner hela tonskapelsen för honom, så att det blef den rysligaste låt, som någonsin försports i en kyrka.

Det blef ingen annan råd än att låta orgeln tiga, och den stackars karlen fick draga till att sjunga i stället. Men det gick måntro inte så bra för honom, ty om man ta'r hvar och en till sig själf, kan man allt föreställa sig, hur pass stämd han kunde vara.

På aftonen blef där undersökning af orgeln och då blef knepet uppdagadt, fast det var fint gjordt och utluradt.

Orgelnisten trodde, att det var en tillställning af hans medsökande, men vi, som kände våra pojkar, visste nog attan, hvem som böstat i nubbarne uti pedalen, fast vi ingenting sade.

Men vi botade de gudsförsmädarne, och dem till straff och varnagel gåfvo vi just den orgelnisten rösterna, och de fingo sota för sina brott, när han kom och började nypa fästmör till höger och vänster ifrån dem. Sådant bet verkligen på dem och väckte dem till besinning, när ingenting annat syntes hjälpa.

Ett storartadt friande.

Vid ett tillfälle kom Måns i Månsagård hem till mitt tidigt på dagen och såg grundrik och besynnerlig ut i synen, så att jag tänkte, att antingen hade Måns gjort något stollastycke eller tänkte han sig till.

Han satte sej på den bortersta soffan och ref sig i skallen och tuggade på bussen. Någonting hade han på sinnet, men han kunde inte komma fram med det.

Jag lät honom sitta där.

— Dä ä' ett grant vägalag vi ha! sa' han slutligen.

— Jaha, gualof! genmälde jag.

Sen blef det tyst i stugan igen.

Men när det gått en stund, tyckte jag likväl att det var synd åt Måns, så att jag lät upp munnen.

— Vell du mej nå'et, Måns? sporde jag.

— Ja, dä ä' inte utan. Men ja' velle tala mä' dej i doldom! lät han.

Tvärt körde jag ut käring och barn, och så fort de lykt köksdörren efter sig, bad Måns, att ja' skulle följa med honom ut i bygden och hjälpa honom att fria. Han hade var't änkeman ett par månader, kantänka.

— Har du nå'n på förslag, eller hvem vill du fria till? sporde jag.

— Dä' kvettar! ja' ä' inte så rasande kinkig, bara dä' ä' något så när form på henne, genmälde Måns.

— Men en får väl lof veta något på hållet hvart man ska' ta vägen, för dä ä' en vektig affär, som en inte bör hoppa på alldeles burdus! inföll jag.

— Vesst dä', vesst dä'! Men ja' har tänkt, att vi ge oss ut i socknen och fria brant och djupt till en femtan, sextan stöcken. Sen kan ja' ju ta den, som har de bäste previlejera! förklarade Måns.

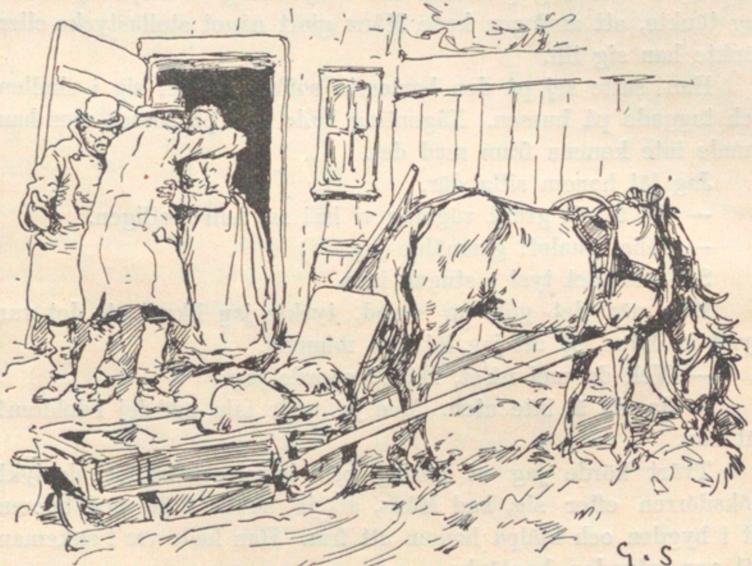

Det tyckte jag vara ett klokt förslag, och eftersom Måns hade häst och tyg med sig, helgdagsklädde jag mej och så barkade vi ut på det vildaste frieri, som jag var't med om i all min tid.

Svår och konstig var saken just inte, ty det är ju inte farligt att fria hvad heller som är, men lättvindigt går det, när man har en barnlös fjärdingsbonde att bjuda ut i stugorna.

Först kommo vi till Genafä och fingo se änkan traska öfver gården från visthusboden med en fårabog i näfven.

— Vi kan rätt hålla intill här en vändning och pröfva henne ett grand, lät Måns och körde fram till la'gårn i Genafä.

— Är ni ute och färdas i dä' granna väglaget? Sitten ner, fast här sir ledt ut. Ja' ha inte hunnit städa än! sa' änkan, när vi kommo in i stugan.

Vi satte oss och hon slängde kaffekokarn öfver elden.

Då slog jag upp språklådan och friade det värsta jag kunde till henne för Måns' räkning. Denne satt bara och tittade i golfvet och öppnade inte sin mun. Men ju längre jag kom i talet, ju nytrare blef änkan, och innan jag kom till slutet, var hela bordet fullt med mat och brännvin och annan välsignelse. Änkestollan for som ett yrväder emellan skåp och bord för att visa huru rask hon var och hvad mojänger hon hade. Och jag dråsade på som en präst och friade.

— Dä' var ett hederligt tillbud, dä' vore bå' synn och skam å inte anta' dä! sa' hon, när jag slutat. Och så handslog jag med henne, och hon var så hon spratt på stugegolfvet.

— Sir du, att dä' tog skruf Måns! Köss henne! befallde jag.

Och blygare va' de inte än att de kysstes, och det med kläm ändå. Det var lite nymodigt för dem bägge två, kantänka.

Sen stoppade hon oss alldeles fulla med mat och fägning, så att vi knappt kunde röra oss till sist, och saken blef så pass klar, att jag fick lof att sätta för hästen, mens Måns stod och kysstes och vänslades med änkan i förstun, när vi skulle fara våra färde.

— Ska' vi hålla med denna eller ska' vi fortsätta? sporde jag Måns, då vi kommit i släden.

— Vi hålla på till kvällen! Dä' började ju så bra, att dä' vore skam å inte hålla ut! genmälde Måns och torkade sej om munnen.

Om en stund kommo vi ner till Skällebo.

— Vi kan rätt pröfva Svens flicka härnere. Ho' ä' inte så illavulen och ongdom ä' ongdom! sa' Måns.

— Men den, som i sitt femtionde år tar en ung hustru, bjuder döden till gäst, invände jag.

— Ja' ä' inte mer än fyrtiofem. Och om du kommer med ordspråk, så vet ja' ett, som lyder: »den, som tar en änka, får bord och bänka, men möcke å tänka!» svarade Måns och svängde fram till Skällebo.

— Hva' ä' ni ute på för slags kolifej, gubba'? sporde Sven, när vi trädt öfver hans tröskel.

— Jo, vi ha vektiga värf för oss! svarade jag, som var dagens talman, samt drog åstad med friandet, så att det stod härliga till. Jag gjorde en sådan utläggning öfver Månsagårds nye la'gård och öfver Måns och hans fä och slaktesvin och vurningar och barnlöshet och gäldfrihet, att Sven änna baxnade.

När jag höll upp för att dra' andan till mig, gick han till köksdörren och skrek:

— Krestin, kom in i rappet!

Tösen kom och neg. Hon hade bestämdt stått på lur vid dörren.

— Nu ä' di löcka gjord, flecka! Måns vill ha dej te' mor i Månsagård. Dä duger, och du har väl ingenting emot'et?

— Nä, inte hva' ja' nu vet! Och så rodnade hon ett litet grand.

— Köss henne, Måns! komderade jag.

— Ja, dä' får du! Nu ä' ho' så godt som din. Si så, bråka inte nu, flecka, utan statt still och låt karlen kössa dej! befallde Sven. Och så blef det.

Se'n vardt där ett dundrande kalas i Skällebo och ett vidlyftigt tal om hemgift och andra vurningar. Gu' vet hvar Måns och jag bara gjorde af all maten och drickat.

Men allting har en ände. Den tid kom, då jag ånyo måste ut och spänna för, ty Måns skulle naturligtvis stå i förstun och krama Krestin så länge möjligt var.

— Men nu köra vi väl hem? lät jag, ty jag trodde säkert, att Måns hade bestämt sig för Krestin. Han var dock riktigt i tagen och sa':

G.S.

— Hem! Åh, hundingen heller! Ha vi kommit ut att fria, så ska' vi fria rejelt. Sväng nu åt nordsocknen till.

Så kommo vi ner till Stubbhult till Anders Peter, som har tre flickor, och där knäckte jag till på samma sätt och friade alldeles förskräckligt. Gubben blef så glad, att han knappt visste till sig.

— Tack för hedren! Tusen tack! Men hvilken vill du ha, Måns? För du vell väl inte ha alla tre?

— Dä kvettar hvilken jag får. Di ä' väl lika go'a! lät Måns.

Men det var i alla fall ett dumt svar. Ty när det kom till kritan, så ville de minsann ha honom alla tre. Där blef bå' gräl och lip af och Gu' vet, hur det slutat, om inte Måns till sist låtit förmå sig att utkora den mellersta.

— Köss henne tvärt, så ä' vi ifrån den tvisten! befallde jag. Och Måns tog flickan och satte henne i knä't. Om han kysste henne, det såg jag inte. Men det var väl säkert.

Sen blef där kalas i Stubbhult, så att vi slutligen knappt kunde andas.

Framåt eftermiddagen foro vi därifrån, lifvade och glada.

Sen friade vi i Vrå, Ekhult, Käringanäs och Sjöbo, och allt gick som en dans. Det fanns inga hinder. Mat och kalas öfverallt samt kyssar för Måns. Underligt att han bara inte slet opp sin trut.

Framme vid sjutiden kommo vi till skolhuset och friade till lärarinnan, hvilket tog skruf och vid kvällsmatsdags svängde vi fram till Stensnäs och friade till Isak Svenssons gamla Malena.

Där blefvo vi väl mottagna och så trakterade, att bå' Måns och jag blefvo ösfulla och måste stanna öfver natten.

Men vi fingo gök på sängen af Malena morgonen efteråt.

Djädringen så sjuka voro vi emellertid, särdeles Måns, och nu voterade han, att vi skulle köra hem och hvila oss.

— Dä' var en styf dag i går, lät han, när vi kommit i väg. Och det hade han rätt i. Ty om jag får skräppa själf, så kan jag säga, att här nog inte ä' många, som ätit och druckit och friat så bastant, som vi gjorde den gången på en enda dag.

— Nå, hvilken ska' du ta nu? sporde jag.

— Jaha, den som dä' visste ändå! Dä' tål å grunna på, genmälde han.

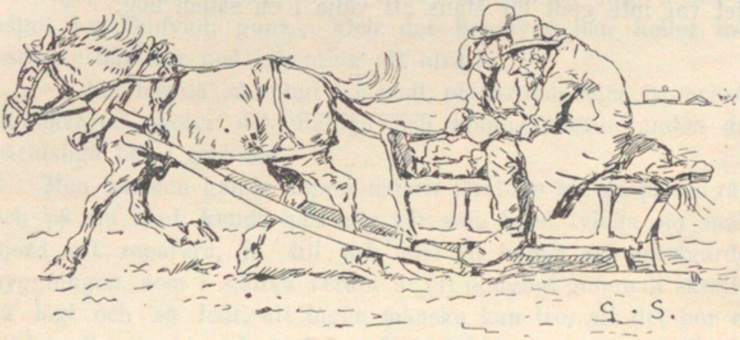
G. S.

Men sjuka blefvo vi efter det dagsverket med besked. Jag blef liggande i flera dar, och Måns, som ingen hade som såg om sig, var på vippen att stryka med, så han gick länge däroppe i Månsagården och förbannade friaredagen.

Och det gör jag också, ty det kom ut i socknen, hur vidt vi friade, och sen ha alla fäderna lofvat oss smörj för omaket, när de få håll i oss.

Jag för min del tordes knappast gå utom knuten sen det blef mörkt, och än värre blef det för Måns. Det är möjligt, att jag kan slinka undan, men antingen Måns gifter sej eller ej, så kan han vara så säker om stryk, som om han hade henne i näfven.

Ty det var ett för vidlyftigt friande, det medger jag, och det var inte godt för Måns att välja i en sådan hög.

Gummes fall.

En jul inträffade ett icke så värst oäfvet kolifej i Maråsa komministergård, och jag har sannerligen god lust att tala om hela händelsen ifrån början till slut.

Maråsaboarna äro, som ni vet, så snåla, att de nästan stickas, och deras präst är så anspråkslös och beskedlig och ålderstigen och gammaldags, att sockenborna göra med honom alldeles som de vilja, hvilket lyckas dem, eftersom gubben inte heller är något kvickhufvud, gunås. Och det behöfver han heller inte vara, ty han har just ingenting att uträtta.

— Jag har dä' så ledigt och godt, plägar han säga, ty sockenskomakaren sköter det andliga och kommunalordföranden det världsliga här i socknen.

Men om den gamle komministern förstode att stå på sin rätt och på sin kant, kunde han nog när som helst tvinga sin snåla hjord att reparera, ja, till och med att bygga om prästgårdsbyggningen, som i själfva verket är ett odugligt gammalt skrälle, så lågt och så ledt, att ingen mänska kan tro, att det bor en prelat eller en hierark därinne. Nej, det kan ingen föreställa sig, ty så skral och skamfilad ser byggningen ut.

Men prästen är, som sagdt, så anspråkslös och gudelig, att han låter sig nöja. Ibland kan väl en ämbetsbroder förmana honom och säga:

— Håll efter församlingen och påkalla laga syn, så får du en annan bostad, broder!

Men därtill svarar gubben alltid:

— Å, den står nog bi i min tid!

— Men det är då alltför skröpligt. Du bör inte tåla det längre!

— Det förstås. Men jag är ju skröplig jag också! genmäler Maråsaprästen.

Och när denne inte fordrar någon förändring, äro sockenborna glada och låta det vara som det är med prästbyggningen.

Densamma är heller icke uppförd i går, ska' jag säga. Man skulle nästan tro, att hon förskrifver sig från den hedniska tiden. Och till bestyrkande af hennes antediluvianska ursprung, vill jag bara som hastigast nämna, att nedstigandet i den prästerliga källaren sker såsom på Gustaf Vasas tid genom en lucka i golfvet strax innanför köksdörren.

— —

Nu hände det sig, att Gumme på Bygget i Marås socken blef änkeman fort och ledigt, utan någon sin egen förskyllan eller värdighet samt utan föregående utgifter och kostnader för droppar och medikament.

Det gick nämligen — såsom ni väl på sin tid läste i tidningen — till på det viset, att kläppen i storklockan lossnade, när de sammanringde i Marås Vårfrudagen. Den sålunda frigjorda kläppen susade genom torngluggen ut i rymden och for ned på kyrkobacken samt drabbade Gummes käring i hufvudet, så att hon föll och gaf upp andan, utan att säga så mycket som »aj» en gång.

Aldrig i hela min tid har jag varit med om ett större elände på en sabbatsmorgon eller om en sorgligare kyrkogång. Och själfva Gumme blef i början både perplex och snopen, hvilket ingen får förundra sig öfver.

Men han repade snart mod, och efter en kort liten tid knäckte han minsann till att fria och härja härs och tvärs i socknen och utom socknen också, hvarhelst han fick reda på ett fruntimmer uti den ålder, som anstod honom.

Han hade likväl ingen vidare framgång i detta förehafvande, stackars Gumme. Inte för det att det var någon egentlig fara med honom. Ty Gumme är just inte grymmare eller snusigare eller mera stubbskäggad än andra gubbar i socknen. Dessutom är han ju nykter och rejäl i sina affärer, kyrkosam och hederlig samt inte så värst gäldbunden heller, hvadan man kunde tycka, att det borde dugt för hvilken kvinna som helst att flytta upp till Bygget och bli mor där.

Men det var som förgjordt för gubbasjätern. Och när man sporde de visa gummorna i orten, hvarför det vände sig så illa för

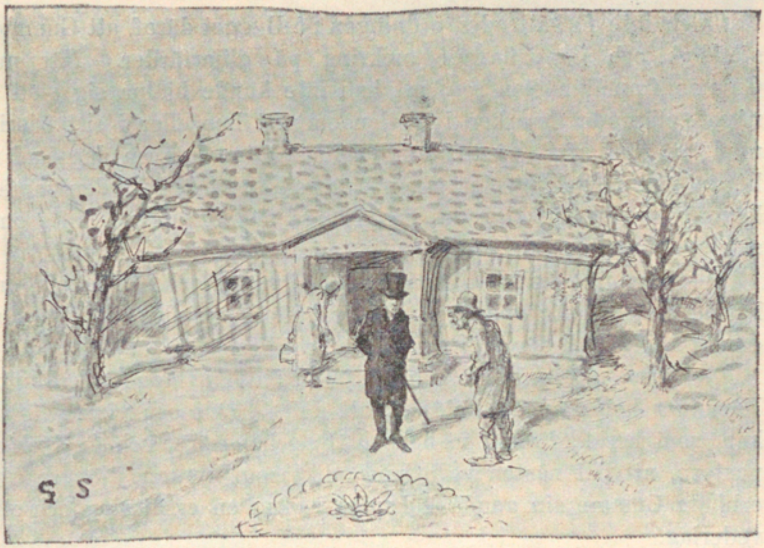

Gumme i hans frierier och kärlekssträfvanden, rynkade de sina näsor och fnyste:

— Hvem i alla tider vill flytta te' en så'n, som har otur med att få sina hustrur ödelagda och fördärfvade af körkeklocke-kläppar!

Under tiden gick det på sin eviga höft med arbetet och hushållningen uppe i Bygget. Ty det veta vi nog litet till mans, att det barkar på sned med ett hus, där det inte finns en hustru, som tar reda på bitarna, utan där man ska' lita på vrånga pigor och legofolk, som bara äflas att få tiden till att gå fort emellan målen.

Och inte förbättrades ordningen på Bygget däraf, att Gumme ständigt och jämt flaxade omkring på giljarfärder. När nu Gumme framåt hösten såg, att han inte kunde hjälpa sig själf i något afseende, hvarken i vården om sitt hus eller i sitt frieri, utan att det gick på tok för honom, så tog han en dag Gud i hågen och helgdagströjan på axlarna samt gick ned till den gamle komministern och klagade sin grufliga nöd för denne, talte om sina vedermödor och jämrade sig bitterligen.

— Pastorn får lof hjälpa mig på trafven och ställa mig en käring i stället för den, jag miste så oförhappandes, annars går dä' åt häcklefjäll för mej! sa' Gumme till sist.

— Hm, lät pastorn och började fundera länge och djupt. Härunder kom han att betänka, att det på sätt och vis var kyrkan, som beröfvat Gumme hans hjälp och husära, och då tyckte pastorn, att det nästan vore hans plikt som kyrkans tjänare att erbjuda Gumme sin gamla kökspiga såsom en ersättning och ett vederlag.

— Skulle du icke, Gumme, — talade pastorn efter det han snusat tre resor, — skulle du inte kunna låta dig nöja med vår gamla Kajsa och anamma henne till äkta?

— Jo, gu'bevars. Inte är hon just någon grannlåt te å si på, för hon ä' allt bra skef och knotig och till och med lite glosögd. Men en får inte va' så noga, och något är väl bättre än intet, genmälde Gumme och ljusnade i synen.

Nå, sen förde pastorn tillsammans kontrahenterna i köket, och det blef inom tio minuter en ganska bra kärlek rådande mel-

lan Gumme och Kajsa, ja så pass bra, att de kommo öfverens om att gifta sig på nyåret.

Hvilka knep och svartkonster Kajsa sedermera använde på Gumme, det vete Herren allena, men visst och dagsens sanning är, att gubbastollen vardt så toseter efter henne, att han vankade till henne hvarannan lördagskväll hösten igenom, och många gånger midt i veckorna också. Ja, Gumme blef med tiden så pass besatt, att när han var inne i sta'n för att handla sin julafisk och andra grejor och finesser till högtiden, så köpte han en kesschalett med kvarterslånga fransar på till julklapp åt Kajsa. Schaletten kostade inte mindre än åtta kronor, och häraf kan man bäst förstå, hur kärleken grasserade i Gumme.

Så kom ändtligen julaftonen, och Gumme traskade i kvällen neråt prästgården till med schaletten i näfven.

I herdetjället hade man satt sig tidigt till bords den kvällen, ty den gamle skulle ju upp till ottan och möda sig med predikande samt ville därför snart i säng.

Under högtidlig och andaktsfull tystnad tärde man sin fisk.

Julefrid och lugn rådde i salen, där Kajsa stultade omkring och passade upp sitt gamla herrskap.

Man skulle just sätta fram gröten på bordet, då tystnaden plötsligen bröts af ett rysansvärdt vrål och ett egendomligt ramlande i köket. Det varade blott en sekund. Sedan vardt allt tyst igen.

Kajsa släppte grötfatet, frun bleknade, och pastorn bäfvade i sitt innersta en lång stund.

— Statt upp, tag ett ljus, Kajsa, och låt oss se efter hvad det är! stammade han dock slutligen.

Så gingo de alla tre och öppnade dörren samt lyste ut åt köket.

— Här synes platt intet. Men du hafver glömt att lägga ner källarlämmen, Kajsa!

— Ja, Gu' tröste mej, jämrade denna.

Omsider vågade de sig likväl skälfvande ut åt själfva köket och förnummo då ett underligt ljud utur källaren.

— Ett spökelse är där nere! skriade Kajsa.

— Vik hädan! ropade pastorn och lät ljusskenet falla ner genom gluggen.

Där nere iakttogo de då ingenting annat än ett par stöflar med sinkor på, hvilka voro vända uppåt vädret och flaxade hit och dit.

— Vade, vade retro! Vik undan, Satanas! framstötte pastorn och höll sig i dörrposten, medan frun alldeles tillintetgjord släpade sig dädan inåt sofrummet. Men Kajsa hade inte länge skådat ner på stöflarna och tillställningen i källaren, förrän det blef lif i henne.

— Dä' ä' ingen Satanas! Herre Gu', dä' ä' ju min Gumme, som dråsat igenom hålet, och nu står han på hufvet i fruns mosastånna där nere. Och dä' ä' jag, som ä' skuld te' alltihop. Herre, misskunda dig, grät Kajsa.

Och såsom en pil släppte hon sig ner i källaren.

Nå, efter mycket stönande och bråk fick hon då slutligen upp den nästan halfkväfde Gumme ur mosastånnan. Men ni kan väl tänka er, hur karlen såg ut, när han höjde sig upp ur gluggen i golfvet. Rödt lingonmos strömmade från hans lekamen. Han såg ut som en man, hvilken vältrat sig i blodet på ett slagfält.

— Är ja' en varg eller en björn, efter du vell fånga mej i fallgrop, Kajsa? röt han omsider och hotade att på stående fot göra slut med fästmön. Så uppretad och förargad var han, hvilket heller inte var så underligt. Man behöfver ju bara taga hvar och en till sig, så finner man nog, att det är stor skillnad på att ramla i en mosatunna i stället för uti en kvinnofamn.

Det hjälpte inte, att pastorn talade visdom och förstånd till honom, det halp inte, att Kajsa lofvade att tvätta och skura honom ren till kropp och kläder samt att gifva honom gröt och fisk och svinahös. Gumme var arg och obeveklig. Moset hade tydligen helt och hållet släckt kärleken i honom.

— Nu går jag sådan jag är, för ja' ska' visa folket utefter hela vägen, hur en ärlig friare blir handterad på julafton utå' sin fästemö, när han vill gå te' henne mä' en sölkesschalett! dundrade Gumme och gaf sig så hisklig, som han såg ut, af mot hemhållet.

Än i dag går han också ogift där uppe i Bygget, och det får han väl göra till döadar, tänker jag.

Men hvar gång Kajsa ser källarlämmen i sitt kök, så gråter hon. Ofta spottar hon i ilska på'n och förevitar honom sin ogifta belägenhet.

Ett fattigvårdsmål.

Kommunalnämnden i Hiarum var samlad och var arg, arg så att det blixtrade och dundrade i den mörka och nerrökta sockenstugan. Och kommunalnämndens vredesmod var kanske i viss mån förlåtligt.

Grannkommunen i Långstorp hade skojat Hiarumsboarne, ty i Långstorp hade de en vådligt knifvig ordförande, som kunde räkna ut saker och ting långt i förväg, och på grund af detta sitt snille hade han nu bragt Hiarum i knipa.

Saken hade det här sammanhanget.

Ordföranden i Långstorp hade på sin tid en torpare, som hette Jonas, en gammal fattig änkeman för resten. Men Jonas hade en dotter, som var rask och grann och lifvad och glad.

Tösen hette Ingrid och ordförandens son var så pin trallande kär i flickan, att han ovillkorligen ville gifta sig med henne.

Ordföranden svor och dundrade och hotade. Men det halp inte. Ty fastän han var en öfverdängare i kommunalfrågor, så blef han dock bet, när han tog itu med denna kärlekssak.

Han kunde drifva igenom hvad han ville på stämman, men hemma i sitt hus gick det i denna affär rasande på sned för honom. Och han skulle bestämdt blifvit flintskallig på kuppen, om inte slumpen kommit honom till hjälp.

De tröskade på verk en dag hos den bålde ordföranden, hvilken stod där på logen som ett åskväder, färdigt att urladda sig, när han såg sonens miner med Ingrid.

Allt gick dock sin gilla gång ända tills ungefär midten af sista målbetet.

Om det var för att hon tänkte och tänkte för mycket på sin älskare, det vet jag inte, men Ingrid såg väl inte upp riktigt. Hon fick sin arm in i cylindern på tröskverket. Där blef ett skrik och ett hallo på logen utan like. Hela hennes arm vardt

G. S.

krossad, och Ingrid fördes under natten nära på halfdöd till lasarettet.

— Dä' ä' Guss finger! mumlade ordförar'n.

Ja, godt folk, sen gick det på vanligt vis. Inte kunde sonen vara belåten med en enarmad hustru. Med en sådan reder sig ingen jordbrukare i våra dagar. Han glömde henne därför innan hon blef utskrifven från sjukhuset samt gifte sig tre månader efteråt till ett hemman i Marbäcks socken.

Ingrid blef, förstås, förtviflad i början. Men fastän hon ägde blott en arm, hade hon ett fagert anlete och ett lätt sinne, och dåliga pojkar finnas öfverallt. Hon lät trösta sig af sådana, och så föddes där faderlösa barn, som svulto och skreko i stugan hos Jonas. I sinom tid började ock dennes arbetsförhet att tryta, så det liknade sig till att Långstorps kommun i rappet skulle få en duktig tunga från själfva ordförandens hemman.

Man kan tänka sig att detta skulle gräma denne.

— Jo, vi få oss allt ett påhäng från ditt torp. Eller hva' vill du, att vi ska' göra med Jonas och dottern och ynglet! lät folket till honom.

— Vi ska' vräka hela kosidangsen på Hiarum, hviskade denne.

— Hur i hela lifvet ska' dä' gå till?

Jo, då förklarade ordföranden, att det fanns en liten stugubyggnad med plan till salu i Hiarum för hundra kronor. Köpte nu församlingen densamma och gåfve den åt Jonas samt ställde så till, att denne inte under ett år behöfde begära understöd af grannsocknen, så blefve Hiarum se'n fast för hela sällskapet.

— Hi, hi, hi — grinade Långstorparne — du är ingen vanlig dumbom. Kan du stöka te' mä' saka på dä' viset, så ska' du bli omvald. Djädran i dej, du borde rent af bli riksdagsman!

Ordförar'n dref saken igenom. Lägenheten köptes i Jonas' namn. Familjen drog till Hiarum; året var gånget och nu hade Jonas och Ingrid och hennes barn hemortsrätt i Hiarum.

Långstorparne flatskrattade, gnodde sina händer och prisade sin ordförande. För hundratjugo kronor hade de ju kommit undan hela denna affär, som såg så farlig ut. Hi, hi, hi!

Men i Hiarum var man alldeles förbanskad, och dess kommunalnämnd rasade, som sagdt, så att sockenstugan skalf vid'et.

Nämnden hade kommit in i tidningen, och det var detta, som utgjorde ämnet för betraktelsen under dagens sammanträ le.

På bordet låg nämligen ett exemplar af självaste länstidningen, i hvilken under rubrik »En skön kommunalnämnd» omförmäldes granna ting, om huru Hiarum behandlade sina fattiga.

I en bofällig och till hälften nerramlad koja i socknens utkant bodde — hette det i bladet — en familj utan mat och nästan naken. Gubben låg ledbruten utan förmåga att reda sig själf, barnen, tre till antalet, voro blågula af hunger och till att sköta alla dessa fanns blott en enarmad af slit och hunger nästan halffånig kvinna. Och så gjorde tidningen vidare sina utläggningar, talade om hjärtlöshet och odugligthet hos kommunalnämnden och hotade med ingripande af länsman och annan kunglig befallningshafvande.

Jesses hvad nämnden var besatt. Ett så'nt ursinne har väl aldrig någonsin försports hos en hel myndighet. Ledamöterna stampade i golfvet, dängde knytnäfvarne i bänkarne, hötte åt Långstorps-hållet samt hojtade allesammans på en gång. Till sist fick ordföranden i Hiarum dock så mycket sans, att han äskade ljud och sporde:

— Hva' ä' att göra, karlar?

— Mä' Jonasabyket, menar du? inföll Måns i Skog.

— Nej, hvem tänker på dem!

— Men vi få lof gendrifva tidningen, annars kan landshöfdingen tro, att vi ä' fähunna allihop.

— Jaha, dä' kan han. Men om länsman kommer och lägger sin näsa i blöt.

— Bah, dä' bäfvar ja' inte för. Vi ta väl ett litet grabbatag i kommunalkassan och muta honom, så skrifver han att dä' inte är så farligt med Jonas och barnen samt att vi gjort vår plikt.

— Jaha, dä' går nog. Men hur i attan ska' vi skrifva genmälet till bla'et. Skam borde ta hvarenda tidningsskrifvare.

— Var inte rädd, dä' gör han säkert!

— Vi skrifva, att Jonas äger stuga och plan och att han således är fastighetsägare!

— Brabo, det biter nok på landshöfdingen!

— Och att fattigvården inte behöfver befatta sej med egenrådandes folk.

— Dä' stämmer. Och att dom icke begärt understöd!

— Jo, Ingrid har varit framme sex gånger och tiggt om hjälp!

— Dä' gör ingenting! Hvem kan kontrallera det. Då invända vi i alla fall, att hon bara tiggt enskildt och ej af kommunen.

— Gillas! Ja, ser ni dä', vi får nog sjutsingen ihop ett genmäle, bara vi grunna efter och hålla tungan rätt i mun. Tag nu till pennan och forma till dä' här, du Måns, så ska' landshöfdingen nog få se, att vi inte ä' hvarken så hårdhjärtade eller så dumma eller så känslolösa för de fattiga och lidande, som den förhärdade tidningsdrummeln utmålar.

Om någon utanordning af hjälp åt de arma blef intet tal.

— Dä' hinna vi tids nog med längre fram, mente de.

Medan alltså kommunalnämnden arbetade och slet med att komponera sitt genmäle till tidningen, låg Jonas därute på sitt plågoläger svältande och jämrande sig under värkens anfäktelser, och de små barnen sprungo barfota i rimfrosten på den kyliga marken och tittade och tittade, om ej den arma, lytta, bleka och skälfvande modern skulle skymta där nere på stigen, förande med sig en beta bröd, gifvet åt deras små blåa munnar af barmhärtiga människor.

Goda bussar.

Byamännen i Hamra och Skrikebo hade varit osams ända sen sjuttonhundratalet på grund af rågångsaffärer.

Under den gamla goda tiden hamrade de på och slogo hvarandra, så snart de stötte ihop, och på grund däraf förekommo många män med afslagna näsben och andra dylika skavanker i byarna Hamra och Skrikebo.

Men under nuvarande bildade tidsålder slåss de nästan aldrig, fastän deras sinnen väl äro lika hätska som förr, utan nu skälla de endast på och munhuggas med och ärekränka och chikanera hvarandra, när de råkas. Hamraborna kalla Skrikebomännen för »grisar» och de senare hafva pålagt de förra det förfärliga vedernamnet »getter».

Så fort alltså en Skrikeboman möter en Hamrabo, det må nu vara hvar som helst, börjar han tvärt ruffa och grymta: — uff — uffui — uff — uff. Och då stannar Skrikebokarlen på ögonblicket samt bräker tills han blir eldröd i synen och håller på att tappa andan:

— Bä-ä-äh, ditt lea kriatur!

I tider, då vredesvågorna gått tämligen högt, har det till och med händt, att de icke kunnat hålla sig ifrån bräkandet och ruffandet ens vid sin kyrkogång. Ty det har tidt och tätt inträffat, att Hamraskocken efter gudstjänstens slut ställt upp sig nere vid kyrkostallarne och höjt mot skyarne ett unisont »uff-uff-uffui!», när Skrikebomännen nalkats. Och dessa ha heller inte varit sena att knäcka till med sitt »bä-ä-äh!» så att luften skakats därvid.

Lifvadt har det varit för oss andra att höra därpå, men inte har det där bölandet egentligen utgjort något passande slut på gudstjänsten.

Ja, på det viset ha dessa byamän hushållat med hvarandra i långliga tider alldeles som svensken och norrbaggen.

Men en maj blef det liksom ett slags vapenstillestånd dem emellan. Det hampade sig nämligen som så, att Karl Johan, som är den mäktigaste storgubben i Hamra, hade en son, hvilken blef alldeles vild efter Magnussons tös i Skrikebo. Ty kärleken är oregerlig och underlig och låter inte styra sig på något sätt eller vis.

Karl Johan sa' visserligen gång på gång till pojken, att han skulle hålla sig med sina kärleksaffärer inom sin egen by och inte sprattla efter töser inom fiendens läger. Men pojken blef allt besattare.

Och Magnusson förmanade sin flicka och vaktade henne det bästa han kunde, men hon blef endast mer och mer bångstyrig. Och till sist gick det så långt, att de unga plockade tillsammans hvar sina smågrejor, läto järnbanda koffertar samt togo ut åttest till Amerika.

Då fingo gubbarne lof att gifva med sig, och Karl Johan och Magnusson gingo tillhopa, utan att bräka och ruffa åt hvarandra, för att styra och ställa åt barnen.

— En ska' få se att Greta i Skrikebo blir en ny slags Fridkulla! menade vi i hela socknen.

Sen gick allt sin gilla gång, och eftersom alla Hamraborna voro släkt med Karl Johans, och Magnusson besläktad med hela Skrikebo, så skulle det ju bli liksom släktskap mellan byalagen i sin helhet. Fördenskull blef det frid, och orden »gris» och »get» nämndes just inte vidare.

Så kommo Karl Johan och Magnusson en afton tillhopa nere hos landthandlarn, den räfven, för att få litet skrifvet och ordnadt på grund af det förestående äktenskapet, och där spände de, gubevars, till att dricka vin och öl inne i bodkammaren så att det stod härliga till.

Handlarn langade in den ena flaskan efter den andra, och gubbarne vordo om en stund både rörda och andäktiga, särskildt Magnusson, som är mera blödig utaf sig. Han grät och gjorde ett ljufveligt tal om försoning och vänskap, och efter talet knäckte bägge gubbarne till att sjunga psalmverser, som voro lämpliga

för stunden. Hela det usla rucklet, hvari handlarn bodde, rent af darrade när de klämde i:

»Som hälsokraft af balsam går,
likså ett folk af endräkt får
sin rätta tröst och styrka».

Men rätt hvad det var togo de till att tralla visor, och det gick så långt, att själfva Karl Johan föreslog Amerikatrallen:

»Jag öfver pölen dråsa skall
och räknas till den skara all,
som svaja skall
på böljans svall.
Hej dick, hej dack, filismack!»

Och de stampade och grinade, spottade och härjade samt voro ena vådliga bjässar.

Handlarn satt vid bordet och präntade och skref liksom för ro skull på ett aflångt och grant papper.

— Han är en helsefyr te' kunna skrifva bra! utbrast Karl Johan.

— Åh, du ä' inte så dåligt pennavan, du heller! inföll Magnusson.

— Nä', gubevars! Ta' hit pennen, så ska' ja' visa, att ja' kan skrifva mitt namn på folkavis, jag med! lät Karl Johan och tog på sig en lärd min.

— Skrif'et där, så få vi si! sa' handelsmannen och flydde Karl Johan pennan samt pekade nere på högra sidan af remsan.

Och gubben skref så att det gnisslade efter'et.

— Kan Magnusson skrifva maken till det? sporde handlarn.

— Nä' dä' vete hundan! Men ro hit mä' skrefdonen, så får ja' si.

— Skrif där tvärs öfver den där grannlåten! sa' handlarn och svängde om papperet.

— Djädran i den, han ä' vesst värre än ja', lät Karl Johan, som stod och tittade på hur Magnusson svängde till sitt namn.

— Ja, Gu' vet, men försök en gång till på den rena sidan! inföll handlarn och vände upp bakdelen af papperet. Och Karl Johan skref och lirkade med tungan i mungiporna.

— I ä' lika go'a bägge två! Men nu bry vi oss inte om det här vidare, utan nu ta' vi oss en halare till. Skål! sa' handlarn.

S.S.

Och sen förlustade sig gubbarne ytterligare, så att när de framåt kvällen skulle ut genom den mörka boden, voro de så pass, att Magnusson kom på hufvudet i en silltunna, åt hvilket elände Karl Johan kom i sådant grin, att han inte visste till sig förrän han satt i sirapsbaljan.

Men hur det var kommo de helbrägda hem.

Cirka åtta da'r efteråt tog Karl Johan, efter det han fått en breflapp från sta'n, sitt stora spanska rör i näfven och gaf sig i väg till grannbyn. Hvad som gick åt honom visste ingen. Men de, som mötte honom, tyckte, att han såg blek ut, och inte hälsade han heller på folk.

Ett par bösshåll från Skrikebo fick han se Magnusson komma sig till möte, likaledes med käpp i näfven.

När gubbarne fingo syn på hvarandra stannade de bägge två.

— Uff-uff-uffui! grymtade Karl Johan.

— Bä-ä-äh! Ditt le'a lif! bräkade Magnusson. Och när de blifvit hesa och icke orkade ruffa och bräka längre, gingo de löst på hvarandra med käpparne.

— Ja' ska' ge dej för att förfalska namn i banken! röt Karl Johan.

— Och ja' ska' lära dej att stjäla åtta hundra kronor på växel! Din tjuf! Där setta många på Långholmen för mindre! skrek Magnusson.

Och gubbarne foro till en början på hvarandra med käpparne, men se'n togo de till näfvarne och luggades och klöstes, så att det var en sann glädje däråt. De skreko och väsnades, så att hela Skrikebo by genljöd af deras vrål. Men så arga voro de och så ilsket hade de huggit tag i hvarandra, att det var nära nog omöjligt att skilja dem åt.

— Han ä' en förfalskare! pustade den ene.

— Kör efter länsmannen, för han ä' en tjuf! stammade den andre. Och folket kunde inte begripa hvad som satte åt de båda gubbarne.

Så togo de fram hvar sitt notifikationsbref från banken.

— Här ska' ni få se hvad han går för! sa' Karl Johan.

— Titta här, go' vänner, ska' ni få se, hur han förfalskar, värre än en herreman! hånade Magnusson och höll fram sitt bref.

Hvarken folket eller de bägge agerande gubbarne kunde

begripa schäsen, utan där hädades och svors och fördömdes en lång stund, ända tills Magnusson slog sig för pannan och bad Karl Johan att få tala vid honom i doldom.

— Jaså, du vell ändtligen bekänna nu!

— Hör du — hviskade Magnusson — du ska' få se, att det var på en växel vi skrefvo våra namn i fyllan nere hos handlarn här om sistens.

— Kors, ja visst attan, där ha vi ägget! Ah, den banditen ha belånat den. Men tösst mä'et, för all del, annars blir här chikan! Anagga ett sådant elände!

Och till de närvarandes stora förvåning blefvo gubbarne efter sitt enskilda samtal bums sams igen, och äro än i dag de bästa bussar i kristenheten, ty nu förenar dem äfven ett gemensamt hat till handlarn.

Den gemensamma växeln, som sättes om hvar fjärde månad, håller nu tillhopa Hamra och Skrikebo fastare än själfva äktenskapet. Så nu råder där stor försoning mellan byamännen.

Ett mjölkvällingsdrama.

Kommunalnämndsordföranden herr Sven Petter Karlsson i Rinkaby, hvilken i våra dagar ser så allvarsam och förfärlig ut, som om icke endast Rinkaby kommuns utan hela världsalltets väl och ve berodde på honom, har en gång varit ung och tisslat tosingaforor med töser, han som andra. Ty fastän det nu icke finns stort annat än kommunalförfattningar, fyrktalslängder och gamla stämmobeslut i skallen på'n, så har där likväl tumlat om kärleksgriller i det hufvudet, när det en gång inte var så viktigt och grådaskigt eller på hjässan så kalt som det nu är.

En gång under Sven Petter Karlssons ungdomstid hände det honom en kväll, när han med några supar innanför västen återvände från en auktion, att han råkade Ulla i Fårakull ute på vägen.

På den tiden var inte Ulla så värst illa funtad, hon heller, fast hon var klent klädd och endast en fattig torparflicka.

Ett bra kösseverk hade hon likaväl, men aldrig hade det hörts något stolligt eller dåligt om henne. Tvärtom hette det, att hon hade en »svag och klen natur» och att hon var så blyg och enfaldig, att hon skiftade hy och darrade i kroppen, så ofta en karl tittade åt henne.

Eftersom nu unge Sven Petter var ett grand lifvad, och vägen var enslig, när de träffades den kvällen, tog han sig i yrseln för att vänslas med flicksjåtan, klappa henne och prata och regera, så att Ulla i sin oskuld och ovana vid pojkafasoner fick alldeles fullt och bergfast för sig, att han ovillkorligen ville gifta sig med henne.

Och det vill, gunås, icke mycket till, innan en sådan tro går in i en flicka och åvägabringar förunderliga verkningar i henne. Om de lika kvickt kunde bringas att tro på skriften och rätta sig efter den, vore här inte så många ledsamheter till i världen.

G S

Hvad nu emellertid Ulla beträffade, blef hon efter den där betan alldeles förvandlad. Blygheten rymde med ens ifrån henne och hon vardt som en sprittande lärka om våren, så att hennes bekanta aldrig nog kunde förundra sig öfver hennes snabba sinnesändring. Ty de begrepo inte, att det var kärleken, som kommit emellan och förlossat henne från den forna tungsintheten.

Men när hon sedan rätt snart kom underfund med, att Sven Petter bara drifvit skoj med henne, att han inte haft den aflägsnaste mening med allt hvad han sagt den där kvällen på vägen genom Storegårds hage i Rinkaby, undergick hon än en förvandling.

Hon blef, som man säger, toseter och fjantig samt till ingen nytta och till intet gagn. Så länge föräldrarne lefde, satt hon sedan dag ut och dag in och år ut och år in på en soffa vid fönstret i Fårakull och vaggade med kroppen och tittade och väntade Sven Petter.

— Nu ha vi honom snart här, för i da' bär det af till prästen efter lysesedel! voro nästan de enda ord man hörde henne säga.

När sedan föräldrarne gått till vår Herre, hyrde församlingen in henne hos en ensam kvinna, som hade en liten stuga på Rinkaby skog.

Där hade hon nu suttit och vaggat och tittat, tills hon omsider blifvit gamla människan.

Men under tiden hade däremot Sven Petter vuxit till i ålder och visdom samt omsider blifvit ett ljus och en ordförande i Rinkaby.

Ulla tog sig aldrig hvarken ondt eller godt före, så att man godt skulle kunna trott, att hon gått ur världen, om man ej nödgats påminna sig henne vid kvartalen, då fattigsäden och sofvelskillingarne utdelades.

Så mycket mer förvånad blef man därför en söndagsmorgon, då gumman, hos hvilken hon var inackorderad, kom fram till Sven Petter och förklarade, att Ulla med ens blifvit alldeles vild, så att det var nästan vådligt att hafva henne i huset, där ju ingen karl fanns.

— I får lof köra henne till hospetalet bums! rådde gumman.

— Hm! Ja' ska' utreda saken och bereda ämnet och höra stämman om'et! resolverade Sven Petter samt uppsatte därefter

följande kungörelse: »Ledamöterna i kommunalnämnden kallas att sammanträda efter gudstjänstens slut å vanligt ställe, för att fatta beslut om svagsinta Ulla Johansdotters mindre vetande, som är i starkt tilltagande.»

Jag ska' säga, att det blef en både lång och uttömmande öfverläggning inom nämnden den sabbaten, ty man ansåg sig böra göra allt hvad göras kunde för att slippa ifrån hospitalskostnaderna. Framåt aftonen hade man alltså lyckats få ihop den här paragrafen: »Nämnden beslöt att säkerligen endast en hop ondt blod under årens lopp samlat sig i ofta berörda kvinnsperson, hvarigenom hennes mindre vetande förmerats, och på grund häraf anser nämnden, att hon bör unnergå laga syn för utrönande dels af vettets våldsamhet dels om icke en verkställd åderlåtning kan återställa henne till förutvarande normala mindre vetande, och skall nämnden nästa måndag i gemen företaga synen å berörda kvinnsperson».

Nå, dagen därpå masade ledamöterna alltså i väg ner till skogstorpet, där Ulla bodde, och Sven Petter Karlsson skred fram i têten med viktig min.

När de trädde in i stugan, stod föremålet för synen vid spisen och rörde med en träslef i en gryta rykande mjölkvälling.

Aldrig ett ord sa' hon, men ögonen glödde och glänste i henne som på en arg katt, så hon såg allt litet anskrämlig ut.

— Guss fre'! lät kommunalnämnden och började i enlighet med plikt och ämbetsmyndighet syna Ulla från hufvud till fotabjället.

— Ho' ä' rätt fet och hullig, så hon tål en bra tappning! utlät sig v. ordföranden.

— Ja, jag tror, att denna besektning måste ytterligare stadfästa oss i det fattade beslutet! yttrade slutligen Sven Petter.

Men när han talade blef det liksom lif i kvinnan.

— Jaså, ä' dä' du, Sven lelle! Ska' vi gå te' prästen nu? ropade hon och tittade vidöppet på ordföranden.

— Nä'! vi ska' gå ner te' Johannes på Holmen och be honom åderlåta dej, så blir du snart bra igen, för du ä' sjuker nu.

Men han hade inte väl fått ordet ur mun, förrän hon blef all beles dlåblek i synen och knäckte till att röra i grytan, så att det fräste efter'et. Och innan Sven Petter visste ordet af,

G. S.

slängde hon en full slef af den skållheta vällingen midt i synen på'n, så att han tumlade bort emot väggen och vrålade som en tjur.

De andra karlarne hunno heller inte sansa sig, förrän hvar och en af dem också fick sin fulla slef välling öfver hufvud och ansikte, ty i sin galenskap slängde hon välling så kvickt som en blixt och mycket fortare än en vettig människa skulle kunna slänga välling i synen på folk. Och en vettig människa skulle heller inte kunnat råka så rätt som hon gjorde.

Smack, smack, smack, lät det i ansiktena på dem. Det immade och rök och osade vidbrändt erbarmligt, och kommunalnämndsledamöterna rusade ut på marken och skrålade, så att det hördes fram till kyrkobyn.

Ett sådant elände hade man då väl aldrig hört talas om förr i någon socken. Hela kommunalnämnden skållad på en gång! Och detta till på köpet utaf mjölkvälling, som ska' vara nästan det djädrigaste en människa kan skålla sig af. Därtill var vällingen tjock och behöll hettan länge i sig, så att när de stackars karlarne sökte torka sig i synen, följde skinnet med och blef sittande i tjocka hvita flankar på deras tröjärmar.

Månntro, det var en fasans och en hjärtslitande syn byamännen i Rinkaby fingo skåda, när ledamöterna i nämnden vid middagstiden vände åter från sin syneförrättning, röda som nykokta kräftor och flådda i ansiktena.

Man kan tro, att det gjorde ondt och att de måste illgrömma sig, och ju mer de illgrömmade sig, ju värre gjorde det, förstås. Det var hjärtskärande att se dem.

— Hva' i himlens namn ha' I råkat ut för slags djäfvulstyg? skriade folket.

— Mjölkavälling, stönade kommunalnämnden och vred sig, ty det gjorde förstås smärta, när de skulle tala och sätta käkarne i gång.

En Guds lycka var, att barnmorskan kom dit i detsamma, ty hon begrep, hvad de ledo utaf.

— Vi få lof vira in deras hufvuden i rårifna potater och det i rappet! ordinerade hon.

Och där kommo fram rifjärn och där refs potater i Rinkaby, så att det yrde efter'et och inom kort hade hvarje kommunalnämndsledamot ett 6 tum tjockt lager af rått potatismos och två

handdukar eller ett stort lintyg om sitt visa hufvud. Sådana fingo de länge gå. Oförståndigt folk grinade och tyckte, att de sågo löjliga ut. Men vi, som hade bättre vett, ansågo det inte så särdeles nöjsamt att skåda våra förtroendemän gå omkring på det viset såsom spöken i socknen.

Men vi fingo väl det där för våra synders skull och för att vi alltid varit så öfversedliga och hädat stadbofolk för deras utsväfningar och svafvelsyredramer.

Våra egna snedsprång och mjölkavällingsdramer äro, min själ, inte stort bättre.

Nemesis.

Mellan Stigamo och Hook växte öfver hela den s. k. »Getamon» en majestätisk skog, en af de ståtligaste och tätaste i hela landskapet. Nu är han ödelagd och raserad, och där förr väldiga furor hejdade stormarna, hviner nu vinden skarp, ohejdad och bitter fram öfver gråa, fula, skrofliga klippor, små buskafällor och tröstlös vrakmark.

Yxa och såg hafva fullbordat sitt förstörelseverk, »Getamon» är till spillo gifven och ligger såsom en öken. Där finnes ännu icke ens virke till en telegraf- eller telefonstolpe, som kan egga en baggbölares håg till pitproppsfällning.

Men fordom stod där, som sagdt, en tät skog, som bildade allé utmed vägen fjärdingsväg efter fjärdingsväg och mil efter mil.

Genom den högtidliga tystnaden i Getamon ströfvade en mörk novemberkväll Kalle i Granhult och Gustaf i Stackebo.

De hade forslat tackjärn in till staden och voro nu på hemväg.

I Stigamo hade de betat, och just som de i mörkret skulle köra därifrån, kom en medelålders man fram till Kalle, hvilken körde efterst, emedan han hade den trögaste hästen, och frågade om han kunde få åka med honom fram till Svenarum.

Det gick för sig. Den främmande karlen satte sig upp på åkbrädan öfver spjälahäcken, och så bar det åstad i sakta lunk in på Getamon.

Det var klart, att Kalle och hans reskamrat snart kommo i språk med hvarandra, och under samtalet inhämtade Kalle, att hans sidokamrat hade sitt hem neråt Sunnerbohållet och att han dref handel med kreatur, dem han köpte därnere och dref uppåt Östergötland.

Han hade just nu varit uppe med en drift, den han hopköpt på höstmarknader söderut.

— Det blir pengar för så'nt!

— Åhja, visst får en röra sej mä' lite grand, men förtjänsten kan ibland bli rätt klen, och den här gången gick det inte så bra. Det ä' därför som jag nu krasslar mej hem på det här billiga viset, meddelade främlingen. Under sådana och dylika samspråk blefvo de omsider allt bättre och bättre bussar, så att kreatursbandlarn till sist anförtrodde Kalle, att han hade inte just så lite pengar på sig.

— Men dä' är inte mina på långt när alla, för dä' är mest andras och lånta medel jag vånglar med! slöt han.

Gu' vet hvad Kalle härvid kom att tänka på, men han började köra allt sämre och sämre och de blefvo betydligt efter Gustaf, hvars vagnsrassel hördes mer och mer i fjärran.

— Kamraten kör ifrån oss! påpekade främlingen.

— Åh, vi finna honom nog framåt Hook; hans häst ger snart tappt!

Så gick det ett par fjärdingsväg under ömsesidig tystnad, men när de kommo till en af de skarpa brinkarne, som finnes midt i mons ödsligaste del, föreslog Kalle att de skulle gå uppför densamma.

Hvad som där utspelades i novemberkvällen, det blir en gåta.

Gustaf yttrade väl mången gång att han, som satt och lurade och sof i häcken, medan märren hans gick sin jämna lunk, väcktes upp af ett skrik, som han tyckte komma från väster, från det håll i skogen, där ån rinner fram bakom en hop skrofberg, där ufven och spöken och räfvar sades ha' sina tillhåll. Men han hade då inte lagt vidare märke till det, och han hade inte heller hört mera än ett enda rop.

En stund efteråt fick han emellertid höra hur Kalle kom körande efter, så att det sang i vägen. Och så kommo de åter i sällskap bortåt Snoarp till.

— Dä' va' hundan hvad du blef långt efter där borta! Hörde du inte hur jag hojade på dig! sa' Gustaf, när Kalles häst kom fram med sin nos i hans häck.

— Nä', ja' satt och somnade och då gick hästen som han ville, den drummeln!

— Har du inte hört ett ledt skrålande i skogen, Kalle? Jag blef änna liksom rädder!

— Nä', inte har ja' hört nå't!

— Jaja, kanske ja' drömde't! Men hvar tog karlen vägen, som steg på hos dej borta i Sti'amo.

— Jo, han la' af neråt Byarum, han va' vesst ifrå' Stöstorp, efter hvad ja' kunde töcka! svarade Kalle.

Och sen talade de inte ett ord mera förrän de kommo till Hookadal, där de ånyo skulle beta och titta in till »Ödmanskans», som brukligt var på den tiden. Ty Ödmanskan sålde brännvin.

När de stodo därute och betslade af sina hästar, tyckte Gustaf, att det var någonting konstigt med Kalle.

— Dä' va' grymt hvad du ånnas (andas) kvickt, sa' han.

— Åh, ja' vet inte dä'! genmälde den andre.

Men när de kommo in i spisskenet hos »Ödmanskan», blef Gustaf nästan rädd.

— Jess' så bleker och schvetter du ä', och bloig på tröjärmen, Kalle!

— Ja, om ja' ska' säja som sanninga ä', så dråsade ja' af vagnen, när ja' satt och sof därborta på mon! stammade den andre och tillade, att han trodde sig i samma vefva hafva blifvit gastakramad.

Men det påstod Gustaf många gånger se'n att något konstigt var det med honom. Han fick aldrig ur sitt hufvud, att icke Kalle råkat ut för något trolleri den kvällen, och han ställde det i sammanhang med det skrål han tyckt sig höra ur skogen. Ty ifrån den stunden var Kalle sig inte lik ett enda ögonblick.

När de bröto upp från »Ödmanskans», ville han ovillkorligen köra förut och han, som annars alltid var aktsam om hästen, ryckte nu och slog samt for fram som en vilde.

Hemma i Granhult vankade han se'n som en hamn, och ingen skulle någonsin se, att han efter den där stadsresan drog på mun.

Annars gick allt sin gilla gång. Men nedåt Ryssbyhållet hade de ett fasligt prat om en kreatursuppköpare, som rymt med pengarne för en hel stutadrift och som aldrig lät höra af sig.

— Det var en riktig filur att kunna göra det knepigt. Han dunstade af, så att det inte ens spordes en rök efter honom! Men

en barbarisk karl var det i alla fall, som aldrig lät hustru och barn få veta ens ett nysande af sig, sa' man.

Men äfven det pratet, som i början gick vidt och bredt och fördes omkring af färdakarlar, tystnade snart af, och något letande efter den bortblåste kronobergaren anställdes aldrig.

Inte kunde det heller falla någon in, att den »sjuke och förgjorde» Kalle i Granhult hade en hand med i spelet. Utan tiden gick. År efter år blef Kalle allt mer och mer besynnerlig. Ingenting ville sig för honom. Nästan allt hvad han tog sig till gick rasande. Titt och tätt råkade han i olycka med kreatur. Två barn, som kommo till hos honom, blefvo idioter. Hustru hans föll en vintermorgon ner från höskullen och bröt af sig bägge benen, hvaraf hon blef fördärfvad för all sin tid.

Det var som om oturen slagit sig ner för beständigt i Granhult.

Så hände det precis tio år efter den där resan, att folket i Granhultatrakten en morgon väcktes af den underrättelsen:

— Kalle har skurit halsen af sej, men han är inte död ännu!

Det var klart, att man sprang dit, och en ömklig syn mötte då grannarne.

Kalle hade skurit sig i luftstrupen. Det pustade och rosslade i halsen på'n, men lefde gjorde han likaväl. Och de förståndigare påstodo, att därest ett riktigt tätt och bra förband lades kring hals och strupe på'n och han genast kördes in till lasarettet, så skulle han nog bli botad.

Nå, där blef lagdt förband, så duktigt man kunde önska sig. Kalle lades på rygg i en bäddad spjälhäck och Gustaf i Starkebo fick sig uppdraget att forsla in sin gamle färdakamrat till länslasarettet.

Allt gick lyckligt och efter uträkning ända tills man kom i Sonarpa lid. Där blef Gustafs följa skrämd af en stut, som sprang upp ur diket midt för dem, och så bar det af i sken neråt Getamon. Gustaf var inte människa att få bukt med kreaturet, utan det gick allt värre och värre, och just som de svängde ned för den brink, uppför hvilken Kalle och kronobergaren skulle gå den där kvällen, föll Gustaf ned från sin plats å framskalmen, och häck och Kalle slängdes i vägen samt rullade ett långt stycke.

— Aldrig trodde jag, att jag skulle råka ut för ett så'nt elände! plägade Gustaf säga, då han bäfvande omtalade denna

hemska händelse. — Märren fick lof att löpa, för jag måste se om Kalle. När jag kom fram till'en, hade halsbandet lossnat och jag såg grant, att dä' var på opphällningen med'en. Han var precis svartblå i synen. Och när ja' ändtligen sansat mej så pass, att ja' skulle försöka knyta om halsen på'n igen, vinkade han med näfven och fräste:

— Bry dej inte om'et, ja' slutar nu! Precis här ödde (dödade) ja' kreatursbandlarn för tie år se'n, när du körde i förväg! Och när han sagt det, så tröt han.

— Jo jo, det syns allt, att här finns en Gu' till! För länsman och världslig domare gick han fri, men för Herrens hand kunde han inte freda sej! slöt Gustaf alltid sin berättelse om Kalles missgärning och fruktansvärda straff.

Vacker början, dåligt slut.

Lifvet har blifvit symboliseradt på mångtusende olika sätt samt förliknadt vid så många olika ting, att de icke en gång kunna uppräknas.

En har till exempel sagt, att det är en dröm, en annan en våg, en tredje en strid.

En styf karl har förklarat att det liknar en sjukdom, mot hvilken sömnen är ett palliativ och döden en radikalkur.

För min del tycker jag att ett människolif bra nära liknar sådana här bondskisser. Ibland börja de så vackert och förhoppningsfullt, och så tror man, att det skall gå bra alltigenom samt afslutas på ett skönt sätt. Men rätt i rappet stöter där något fult till, något, som icke borde förekommit, och så kan det bli förfuskadt alltsammans och ledt ända till och med slutet.

Hvarifrån kommer stöten? Gu' vet!

En annan gång kan början synas vara långt ifrån god och då gör man sig säker på att det hela ska' varda bara synd och elände. Men rätt i rappet kan det bättra sig och bli reelt samt lyktas väl.

Hvadan kom bättringen? Gu' vet.

Stundom och för det mesta är det hams och lättsinne och strunt och skräp ifrån början intill slutet.

Sådana äro bondkrönikor och sådana ock människolifven.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

För många, många år sen, då jag var en ung pojk, som rann upp till lifvets sorger, kamp och vedermödor, spankulerade jag en kväll, när det var vår, uti Forshaga slåtteräng.

»Häggen blommade, hjärtat slog och trasten han sjöng i lummig lund så skönt i aftonens stund.»

Hvarför skulle jag just nu efter så många år påminna mig särskildt den majkvällen? Gu' vet.

Ungdomen brukade gå dit ner och leka och fröjdas åt våren och vagga sig in i hoppet. Men jag skulle inte kommit ihåg denna kväll, bland de många, därest jag inte just då fått höra Sven i Svanholmen fria till Mari i Lindhult.

Jag skymtade dem sitta under den hvita häggen med armarna om halsen på hvarandra. De hvarken hörde eller sågo, och jag tänkte icke på hur skamligt det är att lyssna på folk. Utan jag kastade mig ner på marken ett stycke bakom och fick höra hvarteviga ord de sade.

Ni kan aldrig tro så vackert de talade till hvarandra och de menade nog också då allt hvad de yttrade. Det fanns säkerligen intet svek i någonderas hjärta. Hvad han skulle älska henne ända in i döden och skydda henne! Men utan henne skulle lifvet blifva svart för honom såsom sotet i pipan. Så talade Sven och sannerligen jag kan få mig att tänka annat, än att han hade mening med det. Ty Sven var en bra pojk, en riktig dunderpojk. Och han blef en bra karl också. Till en tid.

Men Mari hon lutade sig intill honom och grät i glädje.

— När vill du då, Sven lille, att vi ska' gifta oss? log hon emellan glädjetårarne.

— Te' hösten, antingen potater eller kröser slå bra till eller ej.

Och så blef det också. De hade sitt lilla bröllop och voro så lyckliga. Och vi, deras känningar och läskamrater, voro med. Allesammans tyckte vi, att vi aldrig sett ett så strålande brudpar med armarne om hvarandras lif ge sig ut på vandringen.

År kom och år gick. Lycka och tro, kärlek och ro rådde och regerade i Svanholmen.

Här har vi alltså ett exempel på ett par människolif, som började riktigt vackert och bra.

Men plötsligen, precis som en blixt, kom stöten, som kastade dem ur spåret.

— —

En söndagsmorgon, när jag skulle åka bort till kyrkan, hann jag Mari i Svanholmen på vägen och jag undrade så mycket på, att hon gick och inte åkte till templet. Jag tyckte också att hon tunnat af så betydligt, när jag såg henne på ryggen. Hon såg affallen och mager ut.

När jag kom midt för henne, stannade jag naturligtvis och bad henne åka med.

Mari satte sig opp och suckade.

— Hva' går åt dej! Du ser så gråtosad och blek och mager ut! Ä' du sjuk? lät jag.

— Ja!

— Är det nå'n svår och invärtes sjukdom?

— Ja! Och så suckade hon så att det skar i mej.

— Har du inte sökt doktor, så att du kan få bot.

— Mej kan ingen doktor i världen hjälpa. Bara döen och Gu'!

— Men hvad i Herrans namn är det då, som pinar dej! fortfor jag och var nästan förskrämd.

Då vände hon sitt bleka ansikte emot mej och sa' med en röst som jag aldrig kan glömma:

— Åh, dä' ä' förskräckligt, när äktenskapsdjäfvulen kommer in i ett hus!

Jag kunde ingenting säga till den saken och hade ingenting att svara eller trösta henne med. Men jag kom just då att tänka på den där kvällen i maj och den blommande häggen i Forshaga äng.

Jag drog mig också till minnes, att Sven för ett år sen legat svårt sjuk, så svårt, att det blifvit nödvändigt att anskaffa en särskildt lärd sköterska åt honom.

Det talades allmänt om, hvilken dråplig mänska denna sköterska var. Hon vårdade Sven så väl, att han gick igenom, och när han blef frisk, stannade hon kvar för att hjälpa till i huset. Det var dock ingen som just undrat däröfver, och något prat hade inte gått i socknen om den saken.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men när jag nu satt och summerade ihop de sakerna, begrep jag till sist hvad Mari menat med sitt tal om äktenskapsdjäfvulen.

En morgon spreds det i socknen, att Mari i Svaneholmen dött. Men det var just ingen, som fäste sig därvid.

Ho' har länge sett skral ut och vi ska' ju för resten alla den vägen gå! hette det.

Men en tre eller fyra dar efteråt blef det en förfärlig uppståndelse i gårdarna.

— Mari i Svaneholm var förgiftad. Doktorn har var't där

och skurit opp henne och hittat skröpligt möcke makurja! ropa des det människorna emellan. Och gummorna ilade såsom skottspolar mellan stugorna med den fruktansvärda nyheten.

Så blef det gifvetvis ett stort undrande hvem som gifvit henne giftet eller om hon tagit det själf. Många voro vi, som trodde det senare.

— Den saken blir nog aldrig klar, sade man och skakade hufvudena. Och det såg äfven så ut, ty det hördes på länge ingenting af. Man hade dock från vissa håll inte släppt saken, utan forskat i doldom samt slutligen fått ljus i det fördolda.

Ty strax efteråt sutto bå' Sven och det där fruntimret inom lås och bom.

Och det underligaste var, att när vi tänkte efter, så var länsman och tog dem just på dagen tio år från den dag, på hvilken Svens och Marias glada bröllop stod en gång.

Ett illdåd.

Låt mej nu tänka efter, så att jag inte ljuger. Jo, det var en tisdagsafton som jag satt på huggkubben ute på vedbacken och grunnade och grunnade. Det föll mig före som om världen inte på sätt eller vis kunde stå bi längre på grund af tecken och under, som börjat visa sig på sistone. Flera storgubbar hade dött i det draget, den ene efter den andre, såsom flugor, när pesten kommer. Mord och dråp hade öfvats i stor skala, smörgåsbordet ville de ta' bort, ölåtgången sades vara i tilltagande och brännvinet steg i pris. Ett par präster hade också vid den tiden fått vandra in i häktelse. Inte såsom fordom på grund af sin tro och för att vinna en ovansklig martyrkrona, utan till följd af förfalskning och oegentligheter.

När präster bära sig åt på det viset, då är det allt på utspel med världen, tänkte jag.

Och det var inga dumma kyrkoherrar ändå, som i de dagarne fått pröfva på friden och komforten i landsens häktelser, utan karlar så knifviga och fulla af vett, att de till och med skrifvit böcker, som jag i min enfald köpt och läst.

Ja, jag satt där, som sagdt, på min huggkubb och stödde mig sorgsen och grundrik mot yxskaftet samt funderade på denna tidens elände och vrånghet.

Banker och miljonbolag lurade hvarandra och voro i upplösningstillstånd, skandaler öfver allt, hvart man vände näsan, falska papper och äktenskapsbrott, lurilej och oäkta barn i alla väderstreck.

— Hvart i hundingen ha dygden och äran och ärligheten i handel och vandel tagit vägen? Hvart har vårt öppna och reela sätt och vårt rättframma väsen flytt, suckade jag. Tvi den dålige en sådan tidsålder och en sådan mänsklighet!

Ja, det var mångahanda saker. som kommo för mig, där

jag satt och tänkte öfver situationen i världen. Och min själ blef trött och mitt hjärta tungt och mitt hufvud sjönk ner mot mitt bröst, så att jag liknade profeten Jonas utanför Nineve. Och en reel och orädd Jonas behöfde vi, sa' jag för mig själf, som komme och förskrämde en del bankdirektörer, kyrkeherrar och docenter, så att de klädde sig i säck och strödde aska på sina flintskallar samt bättrade sig och öfvergåfve sina djädrigheter, sina provisioner, raderingar och slingerbultar.

— Jaha, en Jonas behöfva vi och det tvärt, suckade jag vid mig själf.

I detsamma kom Isaks käring i Paradiset framstörtande på min vedbacke, svett och andfådd samt utan kläde på hufvudet.

— Ä' dä' vådeld hos ert? sporde jag.

— Nä' det ä' inte så väl heller! Vi ha' gualof brandförsäkradt och i ordning. Men det ä' nå't möcke, möcke värre!

— Bevar' oss väl! Mjältbrannen har väl inte slagit ner iblann era kreatur?

— Åhnej, så illa är det då, gualof, inte. Men ja' ä' rädder, att ja' mister Isak, stammade hon.

— Har han fördärfvat sej?

— Nä', men han ä' möcke sjuker. Halsen har grott igen på'n, han bränner som en eld och yrar och regerar. Nu får du lof spänna för på eviga fläcken och resa efter droppar på apeteket, och så ska' du svänga fram te' länsmannen och anmäla saken, så att di, som ä' skuld te' sjukdomen, bli häktade och dömda att betala bå' för skjutsen och dropparna och för sveda och värk och mistad arbetstid. Skulle så Isak stryka med, vell ja' ha skadestånd med hunra banko om året. För så pass ä' Isak värd och kanske mer till, dä' kan du väl vettna och intyga, du som växt opp tillsammans med honom. Skynda bara på och lägg i väg tvärt på momangen! skrek hon och vände sig som en stolle på vedbacken. Hon sprattlade och lipade och snöt sig i kjortelen och slog ihop händerna och nedkallade åska och eld och svafvel öfver Norragårdspojkarne.

— Hva' ha' di pojkarne gjort för ondt nu igen? frågade jag och gjorde mej inte brådtom. Jag ville kantänka ha reda på hvad sammanhang det fanns emellan Norragårdspojkarne och den sjukdom, med hvilken Isak i Paradiset blifvit beslagen.

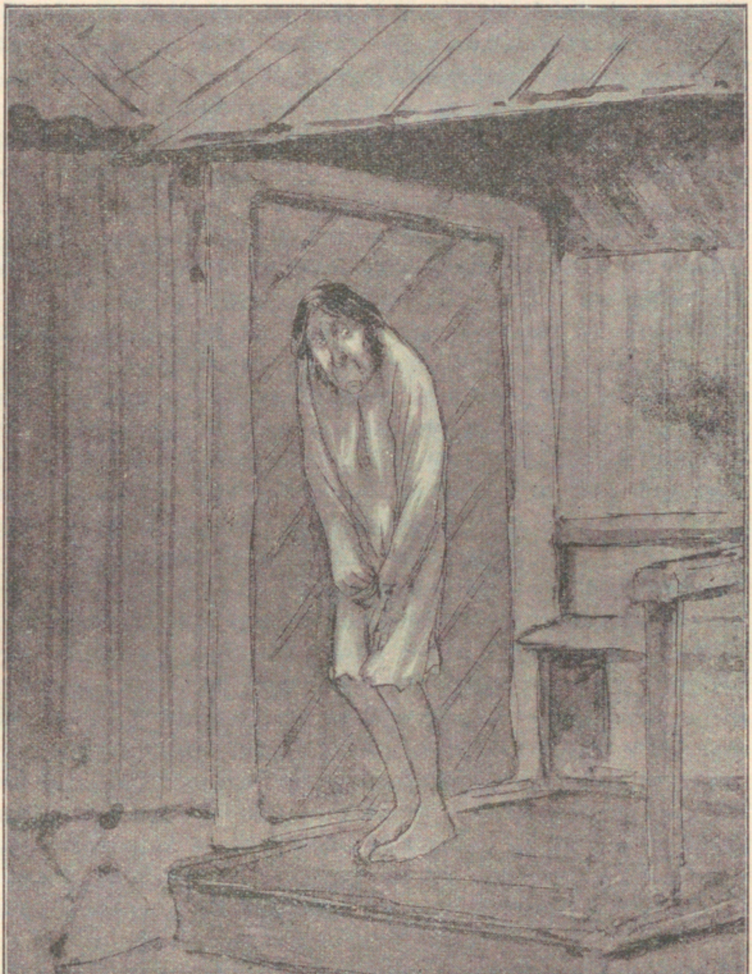

— Hva' Norragårdspojkarne gjort! Jo, bli dom inte halshoggna, så finns här ingen rätt i riket! Dom ha ställt dödssjukdom på Isak för det han boterade mot lekstugor på sista stämman. Di ha gjort hemgång och begått många andra brott, som ä' eller borde va' belagda med dödsstraff, predikade käringen.

— Ja, ja, ungdomen ä' ryslig nu för tiden. Den tänker bara på nöje och njutning och djäklastreck. Ungdomen behöfver mycken och god stryk. Men hva' ha' di gjort? lät jag och drog ut vagnen.

Gumman snöt sig. Hon talade inte vidare om någon brådska, när det nu blef tillfälle för henne att få prata och ballra ett kapitel.

— Jo, började hon, i söndags var jag hos vår dotter och måg i Bäckanäs, så att Isak var ensam hemma och jag tänkte mej inte te'baks förrän på måndan. Men så blef mågens stut sjuker på söndagskvällen, illa sjuk, så att jag fick lof resa hem efter dyfvelsträck åt dom, och på det viset kom jag hem. Det var en Guds lycka att stuten blef sjuk, annars hade jag vart kvar i Bäckanäs hela natten och då hade Isak var't förgången och döer och kallnader i detta nu'et!

— Jo, det går underligt till! inföll jag.

— Dä' gör så, ja! På söndagskvällen hade Isak gjort bön i sin ensamhet och lagt sej och befallt sej i Herrans hand, när två Norragårdspojkar, det var för resten Kalle Israel och Albin Johannes, kommo till Paradiset och började trumma på fönstren och sparka i dörrarna och kasta sten igenom pipan och banka i väggarna och vråla och befalla ut Isak att dansa skjortedansen med dem, eftersom han voterat emot anständig polska och rejäla lekstuger. Och på det viset höllo de i bå' länge och väl. Till slut blef Isak så himla förbanskad att han sprang upp ur sänga, nappade potatesstöten och gaf sig ut i kölden barfotad och i bara skjortan för att klå pojkarna.

— Dä' gjorde han rätt i! inföll jag.

— Visst dä'! Nå, när han kom ut, var det beckande mörkt, för det var dimmigt. Men han fick likaväl se Albin Johannes och gaf sig efter honom. Pojken till att springa och Isak efter med potatesstöten. Men det var, som du vet, dimmigt och Isak var arg och sir dåligt gör han, så han visste inte hvart det bar af. Och pojken, den mandråparen, sprang sådana svängar, att

han lockade Isak midt i vår källa. Min karlastackare plumsade burdus i henne och tappade stöten och hade ett fasligt bråk att komma upp igen. Du vet allt, hur kall vår källa är och djup. Det är den liksta källa här finns i sju körkesocknar.

— Isak fick schvalka sej! afbröt jag.

— Jo, han fick det, stackarn! Nå, när han kom upp igen ur källan, hade han inte annat att göra än att gå in igen och få lite torrt på sej. Men nu ska' du få höra på ett expediment till. När Isak jagade efter Albin Johannes och lopp i källan, hade Kalle Israel smugit sig in i stugan och reglat förstudörren inifrån, så att Isak inte var mänska att komma in i sitt eget hus. Kalle Israel hade vräkt alla möbler, skeffanjer och sängar och soffor och bänkar i en hög på golfvet och se'n hade han hoppat ut genom vindsfönstret och sprungit sin kos.

Men den arme Isak fick stå på förstubron i sin våta skjorta och huttra och frysa och kunde inte begripa, att han inte förmådde komma genom dörren. Och dimman blef allt tjockare och natten allt kallare.

Där stod han och skakade och grät timma efter timma, och där sto' han då mågen och jag kommo vid tolftiden. Vi fick lof bryta upp dörren med ett järnspett. Det hade Isak själf kunnat tänkt på, om han inte alltid var't en dumbom.

Men han tålte inte källvattnet. Han har, kanveta, aldrig lögat sej i all sin tid, och nu ä' han dödssjuker. Halsen har grott igen på'n och tacka Gu' om han inte får longinflabbationen på köpet och stryker med. Men då vell ja' ha skadeersättning, flåsade hon.

— Har du nåra vettne på pojkarne? sporde jag.

— Vettne! Titta på Isak, så har du vettne nok! fräste hon.

Och jag for efter droppar, bå' Hoppmans och Falsys och hjärtstyrkande och konjak också, skam till säjandes.

Isak blef liggande i tre veckors tid och sväfvade mellan lif och död.

Jämt och samt lågo de efter mig, att jag skulle pussa länsman på pojkarna, Men det brydde jag mig inte om. Ty jag tänker, som väl sanningen är, att det fordras en högre makt än länsmannens att förbättra moralen. Länsmannen är för kort i rocken och mänskorna för usla i denna tid.

Hur Sven i Böket tillbringar sin dag.

Jag dråsade häromsistens ner till Böket för att i doldom titta efter hur Sven Andersson därsammastädes tillbringade sin dag. Det är ju nämligen så vanligt i våra dagar att beskrifva huru bemärkta karlar fördrifva sin tid, huru dags de stiga upp, huru de arbeta och äta, supa och härja. Jag ville emellertid gå grundligt tillväga, ville riktigt studera min man, så att jag skulle få allt regelrätt och klart för mig. Jag tog matsäck med mig, ty jag ville bli där hela da'n. Men tidigt fick jag ge' mig i väg, ty den, som ska' ta' en bonde på sängen, måste stiga upp med solen. Vi äro nämligen äfven därutinnan olika stadsboarne, att vi lägga oss tidigt och lägga oss nyktra, så att vi orka stiga opp om mornarne.

När jag kom ner till Böket, ställde jag mig på lur vid sidofönstret och glyttade in genom rutan.

Jo vars, Sven låg.

Men hustru hans for omkring därinne i strumpfötena och såg ut som om hon redan gjort ett halft dagsverke.

Hon såg trött ut.

Än var hon vid spisen och pysslade om kokarn, än satte hon sig på soffan och stoppade Svens strumpor. Och brådt tycktes hon ha, det arma lifvet. Men det syntes på henne, att hon just inte var angelägen om att Sven skulle vakna. Ty som en vessla så tyst var hon.

I sinom tid började Sven i alla fall röra på sig, och till sist vaknade han och gäspade, så att man kunnat ränna en half kaka bröd i munnen på'n.

Se'n gnodde han sig i ögonen och tittade därefter myndigt som en imperator omkring sig i stugan. Och när han därpå slängt nattbussen bort åt spisen, hof han upp sin röst:

— Anna Malena!

— Ja, hva' vell du?

— Har du bött mina skinnböxer?

— Nä', dä' har du inte gett nå'n befallning på.

— Ä'ke du en harpa ifrån begynnelsen? Gett befallning! Har du inga ögon, Anna Lena? Svara mej på den frågan.

— Jo, gualof, hva' jag dä' har.

— Nå, hvad har du fått dom till annat än te' att si när mina böxer har ryket sönder och grepera med stora hål bå' här och där! Och Sven kastade af sig täcket och satte sig på sängkanten i djup förtrytelse och stort vredesmod.

— Men dina strumpor har ja' bött nu i ottan, sa' gumman undergifvet.

— Nå', det var då väl! Ta' hit mina klä'er!

Så började han göra sin toalett.

— Anna Malena!

— Hva' vell du nu igen?

— Ä' kaffet kokt?

— Ja.

— Ä' här nå't starkt å slå i'et? Annars kan väl ingen drecka blasket.

— Nä', här finns inte en droppe i huset.

— Nå', så nådigt anagga dä'! fräste Sven.

Så blef det tyst igen vid pass en half stund.

— Anna Malena!

— Hva' ä' dä'?

— Har du drifvit ut drängen på trädan?

— Ja.

— Har du gett grisera?

— Ja.

— Har du släppt ut hästen?

— Ja.

— Nå, ta' då hit dett kaffeslabb och ett stöcke brö' och en skifva ost! Hvar har du nu vräkt mina träskor igen? Aldrig får en ha ett tecken i fre'. Där fruntemmer gå fram, där förstöres allting! gormade Sven.

Rätt i rappet satt Sven vid ett litet lågt bord, som drogs fram för spisen. En spilkum full med kaffe fick han jämte en half kaka bröd och ett stort stycke ost.

Sven Andersson i Böket åt sin första frukost. Och klockan var half sex.

Det dröjde en lång stund innan han gick ut, ty äta tar tid. Ordspråket säger ju också, att »man ska' äta länge och lägga't väl».

Nå, ändtligen kom han ut på gården. Jag stod bakom knuten och »stoderade» honom.

Först tittade han efter hur'dan väraktén skulle bli. Rätt som han stod där och glodde sig omkring och la' in snus, tycktes han bli arg och dundrade, så att det hördes öfver hela världen.

— Anna Malena!

Gumman kom ut på förstubron.

— Nå, hva' ä' dä' nu igen?

— Vell du köra dina förbanskade höns ur kålalannet? Har ja' inte sagt dej tusen gånger, att ja' vri'er hufvet af dom, om de sticka åt kålen? Och så började han kasta sten efter dem.

— Men di få väl lof att finnas på jora, invände gumman.

— Tror du inte att jora är så stor, att dina höns få rum på henne utan att de behöfva fördärfva min kål! röt Sven Andersson.

Se'n gick han längre ned åt fäbacken till. Han skred sakta fram, stannade tidt som oftast och tog af sig hättan och ref sig i skallen. Han grunnade tydligen på hvad slags gärning han skulle ta' sig för tills det blef matdags igen; fast det behöfde han väl inte fundera så skarpt på, ty gärning brukar nog inte fattas på ett bondställe.

Men vid ladugårdsväggen stod en spade. Den grep Sven och tittade båd' länge och väl på'n. Se'n slängde han honom på axeln och gick bort till ett dike, som höll på att gräfvas bakom vedboden.

Men han hoppade inte ner med spaden i diket, utan han blef stående vid kanten.

Djupa tankar dvaldes tydligen i hans hjärna, ty han spottade och ref sig i nacken.

Plötsligen tycktes han ha fått den förlösande idén, ty han grep spaden, som han slängt ifrån sig, och gick bort från diket, mycket fortare än han gått dit. Vid la'gårn stod då hustru hans och plockade upp en del pinnar, som lågo där, till bränsle.

— Anna Malena!

— Si så! Hva' står nu på?

— Ä' potaterna kokta?

— Ja.

— Ä' fläsket stekt?

— Rätt i rappet.

— Nå, gack då in och ta' fram mina helgdagsklä'er, för jag stod och kom ihåg att det är auktion i Bagghemmet i da', och jag får lof att gå dit, fast gärningar här hemma står en öfver hufv'et. Men dä' kommer ett par karlar dit, som jag är tvungen att tala vid.

Anna Malena gick in och rustade ut honom. Så gick han, se'n han hade fått i sig vid pass en kappe potatis med fläsk och doppa till.

När han kom ut på gården, stannade han och hojtade:

— Anna Malena!

— Kors, är du inte hunnen längre?

— Si efter så inte drängen latar sej. Fodra grisera väl, men slösa inte med mjölet, det ber ja' dej, och ta' in hästen i solakvällen, och så får jag be' dej så innerligt väl, att du inte låter kaffekokarebena förfrysa, mens ja' ä' undan!

Sade och gick.

— — —

Nu skulle ni kanske vilja påstå, att Sven Andersson i Böket inte kan tillbringa alla sina dagar på samma sätt.

Åhjo, i det närmaste. Och hålles det auktion i grannhället, så stämmer det precis.

Ackord.

Peter i Fållen var inte glad i hågen, där han satt i sitt gamla vagnsäte och smackade på hästen vid sin färd ner till sta'n.

Det var ingen rolig resa han var ute på. Hästen fick gå nästan hur han gitte, och Peter lät tömmarna hänga slaka.

Värmen pressade dessutom bå' Peter och häst och dammade gjorde det förfärligt.

— Hå, hå, ja, ja! suckade Peter rätt som han satt, när hästen ville ner i dikena och hugga sig en grässudd.

— Håll dig på vägen! Fastän vi komma då tids nog fram. Och så sjönko bå' Peter och häst ånyo in i djupa tankar.

Det var nämligen som så, att handlarn där inne i sta'n, handlarn som Peter köpt kraftfoder och påsagödsel och sill och salt och kaffe och kli utaf, hade lagsökt honom på inte mer och inte mindre än tvåhundrafyrti kronor. Och nu måste Peter in och göra upp för att komma från allt för stora kostnader.

Gu' vete hvarför handlarn hade satt åt honom så strängt just nu? Han hade ju lofvat »delation» till höstmarknaden, då Peter skulle sälja sina stutar. Det hade kanske skralnat till för handlarn, så att han inte var i stånd att vänta längre. Visst hade han skrifvit bå' anmaningsbref och memorandum till Peter. Men denne hade dängt in brefven i »skeffanjeren» utan att låta läsa dem för sig. Ty själf kunde inte Peter »läsa skrefvet». Det var onödigt låta folk veta, hur han hade det med handlarn, och så hade han ju trott att ingen farligare brådska vore å färde, hvadan han gått lugnt vid sina gärningar hemma i Fållen ända tills den förbaskade lagsökningen kom.

Men då hade det blifvit lif i spelet i Fållen och ett grufligt bestyr med pengalånande och dylikt.

— Aldrig har här varit nå'n länsman i mina hus, och mä' Guss och go'a mänskors hjälp ska' här ingen komma i min tid,

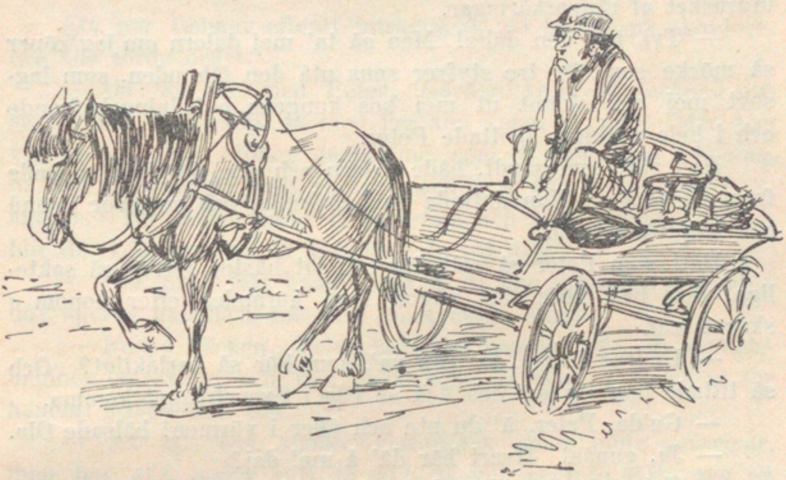

menade Peter och for omkring i socknen som en skottspole och tiggde ihop borgesmän till ett sparbankslån, medelst hvilket han skulle betala handlarn och hålla länsman från sina stuguknutar.

Efter sju sorger och åtta bekymmer hade Peter fått ihop lånet och nu var han på väg till sta'n med pengarne.

Var det då kanske så underligt, om han var bedröfvad, stackars karl? Han var bå' arg och ledsen, ty det finns väl ingenting värre på jorden än att vräka ut pengar för påsagödsel i torkår, då man inte ser ett dugg till verkan af denna. Och inte är det trefligt att lägga ut schaber för kli, som är uppätet af svin, som längesen slaktats och förtärts eller betala kaffe, utdrucket af rännarkäringar.

— Tvi, tvi, den dålie! Men så ta' mej dalern om jag köper så möcke som för tre styfver snus utå den fähunden, som lagsökt mej och skämt ut mej hos kungens befallningshafvande och i hela världen, spottade Peter.

Han var, som sagdt, både ledsen och arg, där han knekade fram på vägen. Han duttade med hufvudet och småsvor ibland och halfgrät ibland.

Rätt som Peter så satt där och lät hästen lurfva så sakteliga, fick han höra, att någon kom körandes efter honom i skarpt traf.

— Undras hvem dä' kan va', som kör så karlaktigt? Och så tittade han sig om och fick se Ola i Svensbygget komma.

— Gu'da, Peter, ä' du ute och åker i värmen! hälsade Ola.

— Ja, gunås! Hvart bär dä' å me' dej?

— Te' sta'n, lät Ola och körde förbi Peter.

Så åkte de en stund och skreko till och pratade med hvarandra.

— Låt din häst gå löske efter — han följer nok med — och kom hit och åk jämte mej, så kunna vi prata bättre! skrek Ola.

Ja, det gjorde Peter. Och när de åkt och pratat en stund, hade Ola fått reda på Peters ärende och svårigheter.

Ola satt en stund och grunnade och sa' inte ett ord. Men Peter begrep att det var ett djupt ämne, som sysselsatte den gamle lurifaxen och processmakaren. Ty en så'n var Ola.

— Hva' grunnar du på, Ola? sa' Peter efter en stund.

— Jo, jag tänker på, äss vi skulle göra som handlarne själfva ha' för sed, när de icke töcka dä' är roligt att betala sina egna räkningar, flinade Ola.

— Hur vända de sej då?

— Jo, de bju' »ackort», di kallar't, genmälte Ola.

— Hm, sa' Peter, dä' vore inte så dumt! Men hur ska' dä' gå te'?

Gubbarne lutade skallarne tillsamman och lade råd och pratade länge och väl.

Till sist grinade de och handslogo och Ola fick stoppa Peters plånbok i sin ficka.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Ett par timmar efteråt inträdde de på handlarns »kantor», och Ola förde ordet.

— Dä' är ute med Peter. Gården är öfverintecknad och så har han lösöreköp, så med lag kan ingen ta' nå't. Men han vell ingen lura. Allihop därhemma, som ha fordringar å honom, ha tatt tjugefem procents »ackort» och ja' ä' den störste fordringsägaren. Vell handelsman ta tjugefem han som andra? Annars blir dä' konkurs och då blir det inte ett dyft.

— Hm, hm! När kunde man få de fem och tjugo procenten då? sporde handlarn, när han funderat en stund.

— Nu på fläcken. Peter har inga pengar. Men är handelsmannen skeckelig och ta'r »ackortet», så ska' ja' lägga ut för honom! stoltserade Ola.

— Nå ja! Det strider visserligen emot mina principer, men har alla andra gått in på't, så vill jag inte sätta mig på tvären, genmälde handlarn.

Ola räknade upp beloppet och fick kvitto på att Peter betalt hela sin gäld.

Man kan tro, att gubbarne voro litet morska och kavata, när de kommo ut och hade gjort den där bravaden.

— Nu har du tjänt dej en reel och bra dagspenning! log Ola.

— Ja, Gu' välsigne dej, Ola! Du har gjort en stor välgärning i denna dag. På dä' viset ska' en fila opp tänderna på de gamla krubbitarne i städerna. Gu' välsigne dej, Ola! Och Peter grät.

— Men nu ä' du inte för go' att bestå på folkavis! lät Ola.

— Nä nä men! Och nu ska' vi schväfva ut ett grand, för dä' har ja' rå' te', genmälde Peter.

Och så drogo de ner till stadskällaren och knäckte till att festa och supa och regera så att det dundrade efter'et.

— Dä' ä' så godt att ja' har pengarne om hand så länge vi ä' här i sta'n, eftersom du har gjort »ackort». Kommer dä' ut, att du har medel och består, kan dä' kanske komma att osa katt efteråt, förklarade Ola.

— Vesst, vesst! Behåll du planeboka tills vi dråsa hem, svarade Peter.

Så söpo de och åto och drucko bier och vordo fulla, de gamla syndarne.

Ola höll minsann inte på styfrarne, och Peter var så glad och lycklig öfver att han lurat handlarn, att han inte brydde sig om ett tecken, utan lät ruljangsen gå. Nu var han månntro inte så ledsen som när han for hemifrån på morgonen.

Men framåt aftonen ville Peter ha igen sin plånbok.

— Ta' hit mina pengar nu, Ola, för dä' ä' på tiden att vi kneka hem. Vi börja bli liksom lite' fulla, och dä' kan hända att polisen vill tala vid oss.

— Dina pengar! Har ja' dina pengar? Kan du bevisa, att ja' har dina pengar? Vet du inte hut! Har du vettne på, att ja' tatt emot dina pengar? dundrade Ola.

Så blefvo de okontanta och började skälla ut hvarandra.

Men Peter var lika nöjd om att Ola skulle börja skrika ibland folk om ackordet och därför smet han ut af källaren och lät Ola behålla valplatsen.

— Illmarig ä' han, men mej ska' han inte lura! mumlade Peter.

Och så gick han bort och tog Olas märr, som var värd tvåhundra kronor mer än hans egen.

— Nu har jag band på'n! tänkte Peter och körde af med Olas märr, lämnande sin luring kvar åt denne.

Ola blef månntro ryss rasande, när han fick se, hur Peter växlat hästar. Och framåt natten kom han till Fällen och började föra ett förskräckligt väsen.

— Nu stämmer ja' dej för häststöld! röt han åt Peter.

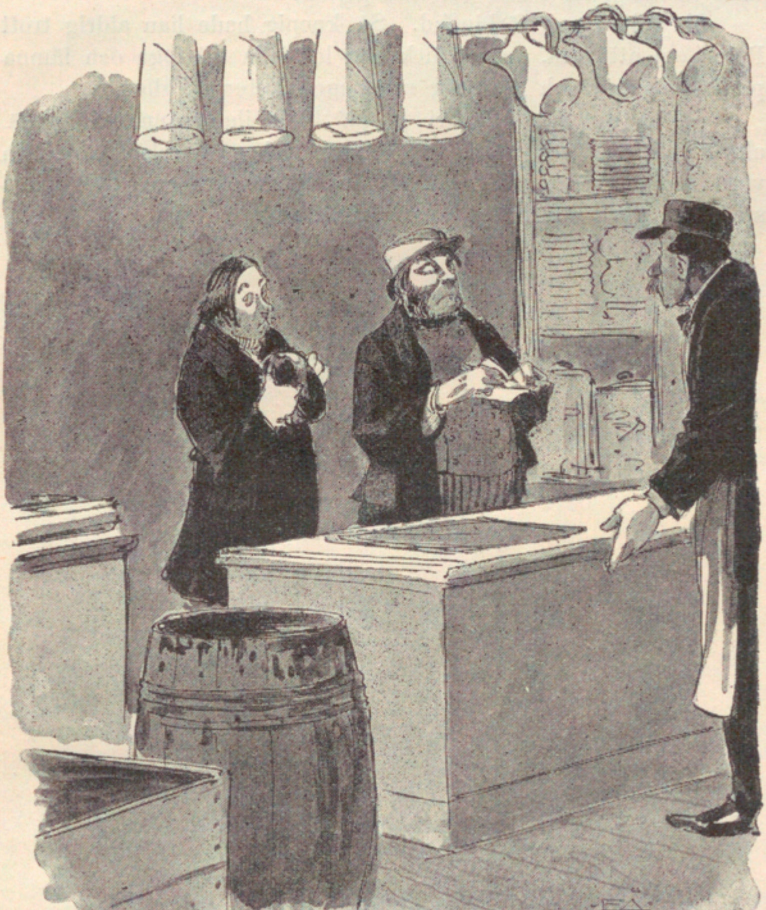

— Häststöld! Ha vi inte bytt hästar kanske? Eller kan du neka till att du fick så många pengar jag hade och planeboka i mellangift? Titta efter i fickera på'n, så få ni si att jag talar sanning, lät Peter till sina pojkar.

Ola blef rent förbluffad. Så knepig hade han aldrig trott Peter om att vara, och så fick han lof falla till föga och lämna plånboken åter och göra sig sams med Peter i Fållen.

— Sir du dä', Ola, vi få lof hålla ihop, annars kan dä aldrig bli nå't »ackort»! log Peter. Och så handslogo de och voro bussar och gladdes åt, att de kunnat lura en handlande i sta'n och göra ett riktigt herremansackord.

I en samling fristående och kompletta arbeten utgifves ett urval af

Thure Sällbergs

Humoristiska skizzer

från den småländska landsbygden.

Hvarje del kostar 25 öre.

Närmast utgifvas:

HVARDAGSSLIT OCH HÖGTIDSGILLEN.

Med 25 illustrationer.

BONNAKNEP OCH RALLAREDÅD.

Med 24 illustrationer.

GYCKLEJÖSSAR OCH ANDRA FRAMSTÅENDE SYNDARE.

Med 24 illustrationer.

FRIERI OCH GIFTERMÅL, HATFULLHET, HÄMND OCH SLAGSMÅL.

Med 22 illustrationer.

ILLDÅD OCH KÄRLEKSAFFÄRER.

Med 19 illustrationer.